JURNALUL® S.F.

Premiul Convenţiei Europene de SF

euROcon

Anul V Nr. 152; 24-30 Ianuarie
Săptămînal de cultură
SF, HORROR ŞI FANTASY
16 pagini - 500 lei

CORTO MALTESE

Texte şi desene: [redacted] PRATT

Visul unei dimineţi de iarnă

Se întîmplă. De obicei dimineaţa devreme, pe drumul dinspre Amesbury şi Wiltshire. O să-l întîlniţi între şoselele A344 şi A303, înconjurat de o mare de iarbă sub croncănitul corbilor şi geamătul vîntului. De 4.000 de ani, Stonehenge este acolo, singuratec în istorie şi în marea cîmpie de lîngă Salisbury

...Stonehenge, un nume vechi în geografia magiei şi a legendei...

Ei bine?

Deci?

Te arăţi sau nu?

După tine, Oberon!

Fie! Însă, Puck, ia-ţi adevărata înfăţişare...

Care este adevărata mea înfăţişare?... Nu-mi mai amintesc!

Ultima dată cînd te-am văzut, acum 300 de ani, era în timpul nopţii de Hallowen în casa prietenului tău scriitor din Stratford, în Avon, cu puţin timp înaintea morţii sale... Dar nu pentru a ne aminti de timpuri trecute ne aflăm aici... Lucrurile sînt grave, un mare pericol ne ameninţă...

De acord, Oberon... Ce se mai întîmplă sub cerul Engliterei?

INTEGRAL B.D.

IN MEMORIAM
HUGO PRATT

Jurnalul S.F.

Liviu Radu

Între ironie şi seriozitate

Umberto Eco - Insula din ziua de ieri
Traducere de Ştefania Mincu şi Marin Mincu
Editura PONTICA

Vă veţi întreba dacă ambiţiile mele au crescut prea mult, din moment ce-mi permit să recenzez romane mainstream. Fiţi liniştiţi, mă voi mulţumi să tratez doar acele aspecte ale lucrării lui Eco legate, într-un fel, de SF.

Nu-i cazul să exagerăm şi, într-un entuziasm partizan, să declarăm că *"Insula din ziua de ieri"* e o lucrare SF. Eco se menţine în spaţiul mainstream. Însă găsim cîteva lucruri interesante, care să ne satisfacă orgoliul: iată, un mare scriitor, critic şi eseist găseşte de cuviinţă să folosească în romanul său elemente ce pot fi revendicate de SF.

Războiul dintre francezi şi imperiali, pentru succesiunea ducatului de Mantova, e descris în cartea lui Eco pe baza documentelor istorice. Pentru a aluneca, treptat, într-o variantă a evenimentelor ce ţine, într-un fel, de o viziune voltaireană, ironică sau chiar satirică. Se ajunge astfel la o reprezentare distopică a evenimentelor, mai degrabă fantastică decît realistă. În măsura în care distopia este o formă de manifestare a SF-ului, putem afirma că genul nostru favorit l-a influenţat pe Eco.

Povestea cu fratele duşman, dublura ce acţionează într-un spirit complet opus firii lui Roberto, este şi ea fantastică.

Dar istoria părintelui Caspar, a clopotului său submarin, a tuturor încercărilor şi cercetărilor pentru delimitarea meridianului antipod, a aparatelor, principiilor astronomice şi matematice, toate acestea reprezintă pentru Eco un joc intelectual ce descrie cu detaşare (şi oarecare sarcasm) preocupări ştiinţifice reale. Deci Eco tratează o temă ştiinţifică prin intermediul ficţiunii. Nu-i aceasta science-fiction? Mai ales că autorul nu se mulţumeşte să preia nişte date dintr-un manual, ci inventează situaţii, aparate, probleme, care nu-s reale, ci rodul imaginaţiei sale. Iar aceste elemente SF se încadrează perfect într-un roman al căutării de sine. Şi al unor întrebări discrete, dar fundamentale. Va fi având dreptate Eco, cînd afirmă: "poate există o ordine secretă ce prezida schimbarea aceea de ordini şi perspective, iar noi eram destinaţi să n-o descoperim niciodată, să urmăm mai degrabă jocul schimbător al acelor aparenţe de ordine ce se rearanjau în funcţie de orice experienţă nouă"... Adică, încerc eu să descifrez, universul e modificabil în funcţie de observator, dar şi de anumite legităţi pe care nu le putem descoperi... Am senzaţia că am citit nişte romane SF pe tema asta...

Eforturile traducătorilor sînt demne de respect, romanul e dificil, Eco foloseşte un limbaj sofisticat, plin de elemente din germană, spaniolă, etc. De acea, remarc fără răutate cîteva scăpări: în româneşte se zice "insulele Moluce", nu "Moluşte", iar pluralul de la "pistol" (monedă) este "pistoli". nu "pistoale" (scena în care trădătorul e plătit cu un teanc de arme e absurdă...).

Acest roman al lui Eco mi-a produs, ca şi cele anterioare, o mare bucurie şi plăcere. Ironia sa, cultura vastă, o oarecare lipsă de respect faţă de unele tabu-uri culturale, reprezintă dovada spiritului său cuprinzător, deschis. Dar nu sîntem îndreptăţiţi a vorbi despre calitatea unui roman al lui Eco. Am vrut doar să arătăm că un mare om de cultură nu consideră nedemn de talentul său să folosească elemente SF.

Premiile BRANT SF - 1995

Pastilă: Dan Mate - „România 2995"
Schiţă: Dan Ninoiu - „Strigoiul"
Povestire: Michael Hăulică - „Sinuciderea din strada Mierlei"

MENŢUNI:

Pastilă: Jean Lorin Sterian - „Oficiantul"
Schiţă: O.G. Mustafa- „Lutul"
Laurenţiu Antim Turcu - „Codul sau coada"
Povestire: Liviu Radu - „În metrou"

Cele trei premii vor fi publicate în „Alternativ SF" din Iaşi

Iată „Helion"-ul nr 6, într-o nouă prezentare dar păstrînd aceeaşi aromă şi gust sublim. Cu numai 1700 de lei vă puteţi bucura de jumătate SF bănăţean, jumătate SF străin (bucureştean, englez şi francez). Ca să nu muriţi de curiozitate, vi-l şi spun. Iată: Val Antim: „Vînzătorii de suflete", John Brunner:„Un elixir pentru împărat", Sebastian A. Corn:„Jos sînt oraşe",Radu Pavel Gheo:„Legea talionului generalizată", Yves Fremion: „Cosmosculptură", Cotizo Drala: „Lumea lui Archibaldo", Dorin Davideanu: „În postul Crăciunului" şi cam atît. Numărul este ilustrat de John Berkey (coperta), Marian Mirescu şi Moebius.

Bookshop

Ultimele noutăţi HORROR în Anglia

BLOOD AND CHRYSANTHEMUMS (Sînge şi crizanteme) de Nancy Baker, Creed Books, Signet, Penguin Books, London, 1995, 282 pg.

Apărut în librăriile britanice în septembrie, acest volum al canadianei Nancy Baker este continuarea romanului *The Night Inside*. Acest nou thriller cu vampiri are în centrul acţiunii tot pe frumoasa Ardeth Alexander. Într-o noapte de pasiune, cuprinsă de disperare, Ardeth „renunţă" la viaţa ei de „muritoare" pentru a deveni o creatură a nopţii, fapt mult mai uşor de realizat decît s-ar fi gîndit ea vreodată. Iniţiată în tainele acestei noi existenţe de Dimitri Rozokov, un vampir bătrîn de vreo cinci sute de ani, Ardeth îşi începe „noua" viaţă printr-o „lună de miere" în care fericirea îi pare a fi învăluită în întuneric poate şi din cauza promisiunii pe care şi-o face ea însăşi de a nu mai gusta niciodată sînge uman. Greu de respectat un astfel de legămînt de către un vampir! Mai ales cînd între timp se simte trădată de cel iubit, iar tentaţia este mult mai mare atunci cînd întîlneşti la tot pasul băieţi care de care mai chipeşi. Mai ales atunci cînd în acţiune intervin şi reprezentanţi ai străvechilor ritualuri ale samurailor. Un roman interesant, în care exotismul unor scene se împleteşte cu un erotism păstrat chiar şi în „viaţa" de dincolo de moarte.

HEAVEN SENT (Mesagerii raiului), editor Peter Crowther, Creed Books, Signet, Penguin Books, London, 1995, 317 pg.

Peter Crowther a editat cunoscutele antologii *Narrow House, Touch Wood şi Blue Motel*, a scris vreo cincizeci de povestiri şi romanul *Escardy Gap* împreună cu James Lovegrove. În această nouă antologie (cu un cuvînt înainte datorat antologatorului şi o pertinentă introducere a cunoscutei specialiste în domeniu, Storm Constantine), Peter Crowther a selectat texte referitoare la îngeri, texte ce se încadrează atît în literatura fantasy cît şi în cea soft horror. Cine sau ce sînt îngerii,-aceste forţe ireale ale întunericului şi luminii? De ce sînt atraşi scriitorii - şi implicit cititorii - în noile dimensiuni magice, minunate, dar uneori şi terifiante, ale existenţei îngerilor? Această antologie (ce cuprinde optsprezece povestiri) ne introduce în lumea îngerilor luminoşi ai speranţei, dar şi în lumea cumplită a îngerilor întunecaţi ai răzbunării, ai Judecăţii de Apoi. Apar astfel îngeri care ne călăuzesc în „viaţa de după" (Charles de Lint, *The Big Sky* ; Christopher Evans, *House Call* ; Jane M. Lindskold, *Relief*), îngeri care se întorc cu mesaje pentru cei vii (Ken Wisman, *Letting Go;* Katthy Ptacek, *The Visit*, Nina Kiriki Hoffman, *Partsinging;* Stephen Laws, *Gordi's A-OK*). Unii îngeri se manifestă în ipostaze complet diferite decît acelea în care ni i-am putea închipui (ian McDonald, *Steam;* Judith Moffett, *The Realms of Glory;* Ed Gorman, *Synandra,* John Brunner, *Real Messengers*). Un înger al „conştiinţei" este descris de Stephen Gallagher în *In Gethsemane* în timp ce Garry Kilworth ne arată în *Cherub* ce se poate întîmpla atunci cînd cineva invocă un înger într-un caz de autoapărare. Alţi autori sînt James Lovegrove (*Wings*), Bruce D. Arthurs (*Angel Blood*), Gary A. Braunbeck (*After The Elephant Ballet*). O antologie interesantă, poate puţin ciudată pentru cititorul român.

Florin Mircea Tudor.

JURNALUL SF

Acest săptămînal face parte din rețeaua națională a publicațiilor JURNALUL

Editat de SC JURNALUL SA

ISSN 1221-7875

Tiparul executat la INTACT

JURNALUL SF este înscris în Catalogul Presei la poziția 2.128. Abonamentele se pot face la orice centru RODIPET.

Cititorii din străinătate se pot abona prin RODIPET SA PO BOX 33-35, telex 11995 Telefax 3129432 București - România Piața Presei Libere nr. 1

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

Adrian BĂNUȚĂ *(REDACTOR ȘEF)*

Număr realizat de:
Nicolae C. ARITON, Ionuț BĂNUȚĂ, Mihail GRĂMESCU, Costi GURGU, Isabela ION, Cătălin IONESCU, Cristian IONESCU, Liviu RADU, Don SIMON, Cătălin TENIȚĂ, Florin Mircea TUDOR, Laurențiu TURCU, Horia Nicola URSU.

(REDACTORI)

ADRESA REDACȚIEI: *Șoseaua București-Ploiești, nr. 25-27, sector 1, București*
Tel. 2107136, 2109366,

RĂSPUNDEREA MATERIALELOR REVINE AUTORILOR

Tehnoredactare computerizată *Adrian și Ionuț BĂNUȚĂ*
Culegere: *Alina LEON*
Corectură: *Mihail GRĂMESCU*
Montaj offset: *Mariana SEBE, Silvana GREERE*

PREMIILE

singurului săptămînal de cultură SF din lume:

CONVENȚIEI NAȚIONALE DE SF 1993 - PLOIEȘTI

CONVENȚIEI EUROPENE DE SF 1994 - TIMIȘOARA

GEOVALY SAL - BUCUREȘTI (activitate promoțională)

CONVENȚIEI NAȚIONALE DE SF 1994 - BAIA MARE

HUGO PRATT A DISPĂRUT, DAR NE RĂMÎNE CORTO

În seara duminicii trecute, am aprins televizorul și am aflat că Hugo Pratt a murit. Era un prieten, chiar dacă ne vedeam rar și diversele mele articole despre el îi plăcuseră. De fapt, am senzația că orice aș putea scrie acum am spus deja, dar nu e deloc nevoie să fii original cu orice preț atunci cînd îți amintești de un prieten dispărut. Contribuția mea seamănă cu un "crocodil" - și cred că

el ar fi apreciat acest termen tehnic prin care ziariștii italieni desemnează un necrolog pregătit despre vivacitatea celebrității în chestiune, pentru că e vorba de un animal exotic evocînd fluvii somnolente sau savane, sub soarele tropicelor... Pratt a devenit repede un personaj cult. Acum 20 de ani, cercetătorul serios, riguros, solidificat cu formule matematice și referințe kantiene care este Jean Petitot venise să susțină o conferință la Bologna și, din întîmplare, i-am menționat faptul că Pratt se afla într-unul dintre hotelurile centrale. Față i s-a luminat: îl putea întîlni pe marele Pratt? Aproape ca și cum ar fi fost vorba de Corto Maltese în persoană. Și am petrecut o plăcută seară la bar. Petitot era încîntat. Pratt era deja un mit, chiar și în Franța. Un ziarist mi-a telefonat la cîteva minute după difuzarea noutății și, în emoția momentului, nu am putut să-i spun decît că el era "un Salgari al secolului nostru", adică: există o curioasă diferență între marii scriitori (aceia care în opinia comună scriu "bine") și creatorii de mituri a căror scriitură poate să fie mediocră. Dumas era la jumătatea drumului: *Cei trei mușchetari* sînt scrișI cu un stil sec, precis, nici un cuvînt în plus, nici unul în minus. Acesta nu este *În căutarea timpului pierdut*, de acord, dar dacă ar fi fost scrise în același stil ar fi fost insuportabile (și viceversa). (...) Ele decurg cu toatele din același arhetip al Justițiarului Etern, al cărui prototip este contele de Monte-Cristo. Se pot crea arhetipuri pe măsură ce scrii (pînă la punctul în care te întrebi dacă o poveste este în mod obligatoriu o chestiune de literatură - conceptul de literatură este destul de modern, acela al mitului este etern).

(...) Contrar lui Salgari, Hugo Pratt scria bine. *Balada mării sărate* poate fi citită, recitită și privită (pentru că Pratt "scria" în bule). Plăcerea cuvintelor și a imaginilor se reînnoiește de fiecare dată. Bravurile sînt rare sau inexistente, dar aș distinge un Pratt de primă manieră cu un stil puțin cam încărcat, un Pratt de a doua manieră (cel mai bun după mine) mai profund și stilizat și, în sfîrșit, un Pratt de a treia manieră în care stilizarea și complezența desenului domină pînă la adeveni doar "manieră". În tot cazul, cel puțin două generații ale acestui secol vor păstra marile mituri create de Pratt. Formidabil narator înainte de a fi desenatorul (dar ar fi fost narator dacă n-ar fi fost desenator?) comprehensibil de toți în ciuda marii sale culturi cu inflorescențele referințelor literare, mitologice, etnografice... un artist complex.

Aș termina cu un ultim episod (pe care cred că l-am povestit deja). În timpul unei expoziții a lui Pratt la Milano, îmi adusesem fiica, încă foarte tînără, dar deja mare amatoare de aventurile lui Corto Maltese, pentru a-l întîlni pe autorul acestuia. La un moment dat, ea mă luă de-o parte pentru a-mi murmura "dar Corto Maltese este el!" Numai copiii înțeleg că regele este gol. Corto Maltese e longilin, emaciat și atletic, cu o grație de "art nouveau", un efeminat viril. Pratt era mai degrabă scund, greoi, cu tendințe spre îngrășare, cu o față rea. Dar, în ziua aceea, i-am privit profilul în contre-jour: da, era chiar Corto Maltese. Toată viață sa s-a povestit așa cum i-ar fi plăcut să fie. Așa cum i-ar fi plăcut să fie va rămîne, sper, în memoria noastră.

Hugo Pratt în casa sa din Grandvaux, împreună cu Patrizio Zanotti, colaboratoarea sa.

Umberto Eco

VENEŢIA

Doar hazardul a făcut ca Hugo Pratt să se nască la Rimini, pe 15 iunie 1927: părinţii săi se aflau în vacanţă la mătuşa sa Eglantine. N-au trecut decît cîteva zile. Copilăria sa e veneţiană şi cosmopolitismul acestui oraş joacă, fără îndoială, un rol determinant în viaţa şi opera sa. Devenit celebru, Hugo Pratt se definea uneori ca fiind veneţian, dar niciodată ca italian. Dialectul veneţian a fost prima sa limbă şi pînă la sfîrşitul vieţii l-a utilizat cu vechii săi prieteni din Veneţia. El a cunoscut Veneţia în epoci foarte diferite. Aceea a copilăriei (1927-1937) a fost cea a fascismului - bunicul său din partea mamei fondase o asociaţie fascistă veneţiană. La întoarcerea sa din Etiopia, în 1943, a găsit o Veneţie controlată de germani, apoi pradă războiului civil. Se simte foarte în largul lui în confuzia anilor 1944-1945. Participă în felul său la eliberarea Veneţiei, în aprilie 1945: îmbrăcat în scoţian face turul oraşului într-o maşină blindată canadiană. După întoarcerea sa în Europa în 1962, Hugo Pratt a făcut la Veneţia numeroase, deşi sporadice popasuri. Între 1970 şi 1994 a închiriat ultimul etaj al unei case situate la Lido al Veneţiei, la capătul cătunului Malamocco, un loc nefrecventat de turişti, cu vedere spre Veneţia, pe de o parte, şi spre marea Adriatică, de cealaltă.

LAGUNA VISELOR FRUMOASE

Veneţia. Evident. Patria revendicată, prea frumoasă pentru a fi adevărată în întregime, dar care se pretează atît de bine tuturor fabulaţiilor. Fiecare insulă, fiecare cartier cu magia sa proprie în grosimea a cincisprezece secole de istorie. Ferestrele Orientului au lăsat să treacă imaginile cămilelor sculptate în piatră, lei veniţi din Moravia, armeni cărora li s-a atribuit în 1717 o insulă încredinţată pînă atunci leproşilor plasaţi sub protecţia sfîntului Lazăr. Atunci cînd un alt petec de pămînt inundat constituia fericirea spirituală a francinscanilor care încă-l ocupau la cîteva ancabluri de Burano, în memoria sărmanului Assisi care poposise acolo la întoarcerea sa din teritoriile păgîne. Din Occident au venit evreii maranezi izgoniţi din Spania şi avîndu-şi rădăcinile în Marea Britanie, o dublă matcă ce alătură Kabbala ciclului regelui Arthur, amestecîndu-l pe sfîntul Colomban Golemului veneţian. Sinteză care-o seducea pe mama lui Hugo Pratt care, în propriul ei pantheon îl punea pe sfîntul Martin să-şi dea mantaua evreului rătăcitor înainte de a se căsători cu o magiciană arabă numită Lilith, prima soţie a lui Adam!

Cu plăcerea proprie unui mozaicar, artă atît de potrivită Veneţiei, Hugo Pratt a ales momente şi anecdote de prin *canalli, rii, calli, piazza, campi, fondamenta, rive* şi *rughe*... şi le-a asamblat conjugîndu-le irefutabil cu propriile călătorii (1927-37, 1943-49, 1953-54 şi lungile escale de după 1962). Sejurul cel mai îndelungat fiind evident acela al deceniului copilăriei, de la naşterea de lîngă Rimini pe 15 iunie 1927 pînă la plecarea în Etiopia, zece ani mai tîrziu. Copil unic al unui tată avînd origine britanică şi al unei mame cu strămoşi evrei izgoniţi din spania la sfîrşitul secolului al XV-lea. Şcoala, lecturile, o insolaţie gravă la vîrsta de şapte ani, bătăile de stradă, banda din Campo Santa Maria Formosa, evenimentele vieţii... Plusul de original e constituit de frecventarea unui univers ezoteric familiar părinţilor şi bunicii din partea mamei care-i cerea adesea copilului să o acompanieze pentru vizite în ghetto. Acolo întîlnea alţi copii care au fost iniţiatorii unei lumi de simboluri traversate de imaginile smaraldului lui Satan sau a Claviculei lui Solomon. Şi în prefaţa sa la *Fabula Veneţiei*, Hugo Pratt preciza: "Îmi amintesc că în Curtea Tainică era o doamnă foarte frumoasă, înconjurată întotdeauna de copii şi adolescenţi care se jucau în jurul unui fluture uriaş făcut din crîmpeie colorate. Era Aurelia, fluturele gnostic. Gnoza se reprezenta, ea însăşi, ca un izvor inepuizabil de înţelepciune, oferind, în mii de reflexe colorate, ceea ce doreşte fiecare." Să ne gîndim atunci la toţi fluturii care apar în opera sa: la sfîrşitul lui *Corto Maltese în Siberia*, în *Mu* sau *Macumba unui gringo*.

Dar toate acestea jonglează, de asemenea, cu plăcerea de a inventa adevăruri pentru că Veneţia este o infinitate de reflexii, un univers al ceţurilor care dizolvă certitudinile şi eliberează imaginarul. În gloria de a se revendica drept cetăţean veneţian, Hugo Pratt lansa anchetatorii de duminică de piste ciudate rezervîndu-şi pentru sine adevăratele chei ale lumii sale. Chiar dacă n-ar fi decît simbolurile apei. Plăcerea epurării cu o tuşă de negru unduitoare peste spaţiul alb sau aceea de a reduce vorbăriile inutile prin intermediul valurilor înspumate, marele încheietor al finalurilor de poveste. Pînă la punctul de a avea nevoie să recurgă la lacuri atunci cînd ţărmurile marine se dovedeau a fi prea îndepărtate, ca în cazul Siberiei. Ca şi, de-a lungul imaginaţiei sale, fluviile şi estuarele, deltele, mlaştinile, insulele şi coastele. Şi apa cerului, tornada Pacificului, furtuna de zăpadă din Asia Centrală, ploaia fină a teritoriilor atlantice. Toate îşi au originea în Veneţia, începînd cu primele imagini ale Pacificului descoperite în vinietele publicitare ale Liebig, pînă la banda desenată, la cinematograful american şi la paginile scriitorilor anglo-saxoni. Cu plăcerea geografiei, hărţile care inventează conform modelului lagunei care dă contururi variabile insulelor. Aici a început Hugo Pratt să-şi ţesă pînza ţinuturilor necunoscute cu firele meridianelor şi paralelelor care se încrucişau deasupra Curţii Tainice numită Arcanul din vechiul ghetou.

ADDIS-ABEBA

În 1937, Hugo Pratt, în vîrstă de 10 ani, pleacă în Etiopia, pe atunci colonie italiană a Abissiniei, unde lucra tatăl său. Locuieşte într-un cartier al oraşului numit Villagio Littorio şi urmează cursurile liceului Victor-Emmanuel III din Entorro, aflat la 20 km. distanţă. Copilăriei veneţiene îi urmează o adolescenţă etiopiană marcată de războiul la care participă. Înfrîngerea trupelor italiene este rapidă şi în aprilie 1941 Hugo Pratt asistă la Eliberarea oraşului. Părăseşte Etiopia la sfîrşitul

continuare de pe coperta I

lui 1942 şi nu mai revine decît după un sfert de secol. În 1966 vizitează Lalibela, un oraş monahal, apoi - în februarie 1969 - efectuează o mare călătorie sentimentală în Etiopia în căutarea mormîntului tatălui pe care-l descoperă la Diredaoua. La Addis-Abeba merge la o serată mondenă organizată de împăratul Hailé Sélassié. Îşi vizitează vechea casă şi dezgroapă din grădină o cutie pe care-o ascunsese cu treizeci de ani în urmă conţinînd două figurine de soldaţi askari, dublîndu-şi astfel pelerinajul la mormîntul tatălui. S-a mai întors încă o dată la Addis-Abeba, în 1973.

UN ANUME VIS AFRICAN

Anul 1936 a fost pentru întreaga lume marea turnantă, aceea a adevăratei ridicări de cortină a celui de-al Doilea Război Mondial în China, Spania şi Etiopia. Obosit de a nu fi admis la masa celor mari, gelos pe posesiunile lor coloniale şi doritor să răzbune vechea umilire de la Adoua, Mussolini cucereşte Etiopia şi se apropie de Hitler pecetluind un pact care avea să-l coste scump. Un an mai tîrziu, noul proclamat imperiu italian îl antrenează pe tînărul Hugo Pratt spre o primă schimbare de direcţie. El îşi urmează tatăl devenit funcţionar colonial şi descoperă un decor şi nişte personaje apropape la fel de adevărate ca şi cele din cărţile de aventuri. Şase ani de formare, liceul, primele iubiri, războiul, înfrîngerea, repatrierea (1943) pe o navă a Crucii Roşii afectată pentru întoarcerea femeilor şi copiilor. Tatăl rămas pe loc, prizonier al aliaţilor, moare bolnav, la Harar... Şi mereu lecturile (Curwood, Zane Grey) şi şocul descoperirii desenelor lui Milton Caniff, *Terry şi piraţii*, revelaţia, evidenţa unei inspiraţii pentru întreaga viaţă. Africa, acea Africă ce-şi imprimă atunci imaginile şi care îi va marca memoria, este aceea a zonelor semi-deşertice şi deşertice, lungile siluete ale războinicilor Dankalis, soldaţi originali ai întregii lumi şi figuranţi ai unui mic teatru de operaţiuni atunci cînd se jucau marile tragedii ale Rusiei şi în Pacific, dar şi corpuri şi feţe de femei, permanente fantasme... E o Africă de un anumit estetism, Africa nomazilor liberi, a soarelui şi a cruzimii. Asemeni mării, linia neagră şi ondulantă a dunelor, o mistică a spaţiului care fascina Europa secolului al XIX-lea şi a începutului de secol XX: Rimbaud, Lawrence, Monfreid... Hărţile africane ale lui Hugo Pratt sînt legate de acest univers, existînd cu adevărat numai Africa de est şi multiplele ei influenţe la Marea Roşie şi Oceanul Indian. El ignoră practic Africa de vest şi centrală, aceea a pădurilor, a ţăra-

nilor, a vînătorilor şi a marilor fluvii. Decorurile junglei se vor regăsi şi în celelalte continente. Pentru inspiraţia unei întregi vieţi, Africa se conformează viziunilor eroice construite în adolescenţă şi fixării acestora în călătoriile întreprinse după aceea (1969, 1973...). Fiecare naţiune a Europei îşi constituie astfel propriul rezervor de visuri africane, Franţa caută Atlantida între Hoggar şi Tassili, Anglia caută izvoarele Nilului, iar Italia are ambiţia de a-şi prelungi destinul mediteraneean printr-un viitor scăldat de Marea Roşie. Asumîndu-şi toate daturile, Hugo Pratt devine ultimul scriitor colonial, nu în sensul mecanic peiorativ al cuvîntului, ci în acela al conţinutului căutării romantice, al cercetării individuale, al valorii gestului şi al voinţei în noi aventuri în care nici ultimul exotism nu era sigur. Şi ceea ce face din Kipling, ale cărui poeme au fost ilustrate de Hugo Pratt (şi aceasta a fost una dintre ultimele sale lucrări) un scriitor care trebuie recitit. Dar după epoca africană a venit şocul întoarcerii într-o Italie răvăşită şi divizată de război. Veneţia era atunci sub controlul german şi al fasciştilor Republicii lui Salo, teritoriul pe care tînărul Pratt îi întîlneşte pe anglo-americani în ultimele spasme războinice şi înregistrează noi imagini, intersectează ciudate destine umane destinate, fără ca el încă s-o ştie, viitoarelor scenarii.

BUENOS AIRES

În decembrie 1949, Hugo Pratt sosea în Argentina unde va rămîne timp de 13 ani: Locuieşte mai întîi la Acassuso, unul din cartierele luxoase ale Buenos Airesului, apoi la pensiunea Von der None. Se îndrăgosteşte imediat de Buenos Aires, de portul lui imens, de cosmopolitismul său şi bucuria care îi apare ca avînd reflexe melancolice şi reflectînd perfect muzica lui Astor Piazzolla.

Părăseşte Argentina în 1962 şi, în afara scurtelor sejururi din anii 1964-1966, nu mai revine decît în 1979. Argentina, pe care-o regăseşte după o absenţă de aproape 15 ani, e o dictatură îngrozitoare şi se simte îndoliat după toţi prietenii dispăruţi, cum ar fi vechiul său scenarist Hector Oesterheld, ale cărui patru fiice au fost ucise şi ele. Cu toate că este sfătuit să renunţe o vizitează pe

soţia lui Oesterheld, de-acum fără familie.

Dictatura militară luînd sfîrşit se întoarce la Buenos Aires în 1985 cu ocazia cercetărilor din Patagonia şi în 1986 cînd este sărbătorit în timpul unei expoziţii dedicate operei sale.

AMERICA! AMERICA!

La Veneţia, pontoanele sînt făcute pentru a ajunge la nave, mai cu seamă atunci cînd timp de patru ani desenează poveşti de aventuri, pacea nemaipermiţîndu-i micile învîrteli din timpul războiului (interpret, organizator de spectacole, distribuitor de bonuri de benzină, toate serviciile efectuate de Hugo Pratt aliaţilor).

În decembrie 1945, Mario Faustinelli crează editura Albo Uragano Comics Inc., un "uragan alb" care se transformă doi ani mai tîrziu în Asso di Picche Comics după numele seriei emblematice a periodicului cu acest nume la care colabora un grup de tineri dedicaţi unor frumoase destine, ca Alberto Ongaro devenit scriitor, Damiano Damiani - cineast sau Dino Battaglia rămas desenator. În acest falanster aproape fiecare era capabil să treacă de la o slujbă la alta, să suplinească o lipsă sau o absenţă, dar Hugo Pratt rămînea indispensabil pentru crochiurile *Asului de pică*. Ani de ucenicie şi deja de recunoaştere pentru că seria este adaptată într-o revistă din Buenos Aires în 1948. Anul următor editura Abril invită micul grup veneţian să se expatrieze, să vină să lucreze pe teritoriul american unde banda desenată se constituie într-un media de neînlocuit destinat unui popor de emigranţi. În decembrie 1949, Hugo Pratt se instalează la prima sa adresă din Buenos Aires (vor mai fi multe altele) care devine portul lui de reşedinţă timp de 13 ani.

Noua lume latină îşi dezvăluie seducţiile. Tangoul, de exemplu, prea-mărit mai tîrziu într-una dintre aventurile lui Corto Maltese şi căruia, după depăşirea primelor reticenţe, Hugo Pratt îi plăcea să-i celebreze puterea erotică atunci cînd putea strînge în braţe fetele "de culoarea ceaiului negru", a "panterelor" a căror "privire este deja un act sexual". Şi, apoi, după spaţiile lagunei şi acelea ale Africii, urmează acelea ale Pampei şi Patagoniei pradă noilor mitologii create de băieţii răi, sărmani emigranţi, crescători de vite asasini şi ucigaşi proxeneţi. Eroii care se vor naşte şi vor creşte aici sub pană şi peniţă

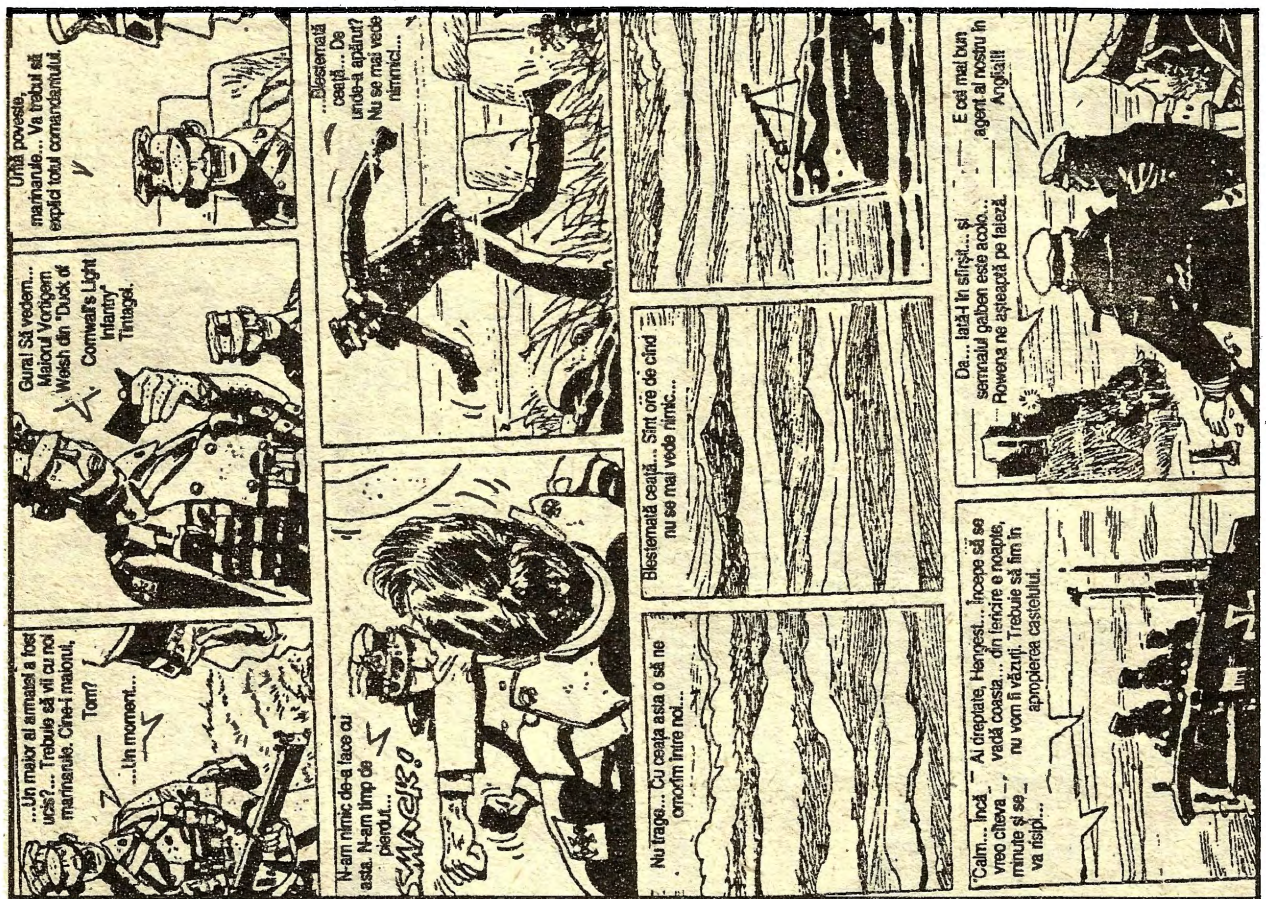

trăiesc prolifice saga: *Junglemen (1949), Sergent Kirk (!953), Ticonderoga* şi *Ernie Pike (1957), Ann y Dan* (rebotezată mai tîrziu *Ann a junglei, 1959,* prolegomenă a universului lui Corto Maltese) care anunţă noile escale. Dar sejurul argentinian nu este acela al unui sedentar. Hugo Pratt se mişcă, chiar dacă numai pentru a se reîntoarce la Veneţia în 1953-1954, povestea primului mariaj... În decursul anilor efectuează, de asemenea, prin cărţi şi călătorii, o pătrundere spre centrul şi nordul continentului, fără a uita Caraibele. Pentru că acest viezure, acest căpcăun este un cuceritor nesăţios. Îi sînt necesare şi Rio de la Plata, dar şi Saint-Laurent, Salvador de Bahia şi Wheeling, o geografie incredibilă în care Québecul îi răspunde Sertao-ului, Antigua - Niagarei şi Belem - Chicoutimiei. Astfel începe lenta gestaţie a universului care va deveni, cîţiva ani mai tîrziu, acela al lui Corto Maltese, care apare pentru prima oară în iulie 1967 în revista italiană *Sergent Kirk* în primele planşe ale *Baladei mării sărate.* Dar la această dată, în viaţa lui Hugo Pratt, America a devenit numai un decor, un tel al unor scurte sejururi şi nu mai este un acasă.

LONDRA

În 1947 Hugo Pratt descoperă Londra pentru un răstimp de cîteva zile. Are 20 de ani, foarte puţini bani, şi doarme în gara Victoria. Cînd revine, este pentru un an, din vara lui 1959 pînă în vara lui 1960. Locuieşte la Petersham Place, într-un cartier de grajduri vechi, apoi în apropiere de Fulham Road, într-un loc numit The Boltons. Ca şi la Veneţia, la Addis-Abeba sau la Buenos Aires, se simte rapid acasă. Londra i se pare ca avînd o "dominantă roşie cu plasă neagră". Dă petreceri aproape în fiecare week-end şi-şi aminteşte de acest an ca de o lungă beţie.

După Londra, în 1960, pleacă pentru prima dată în Irlanda, în căutarea leprechaunilor, spiriduşii folclorului celtic. Se va întoarce în Irlanda în 1971, şi va mai face trei călătorii pe urmele miturilor celtice şi ale lui Yeats.

FARMECELE CELTICE

Atunci cînd ai strămoşi anglo-saxoni, cînd veneţienii Adriaticei sînt şi aceia ai Morbihanului şi cînd Anglia a

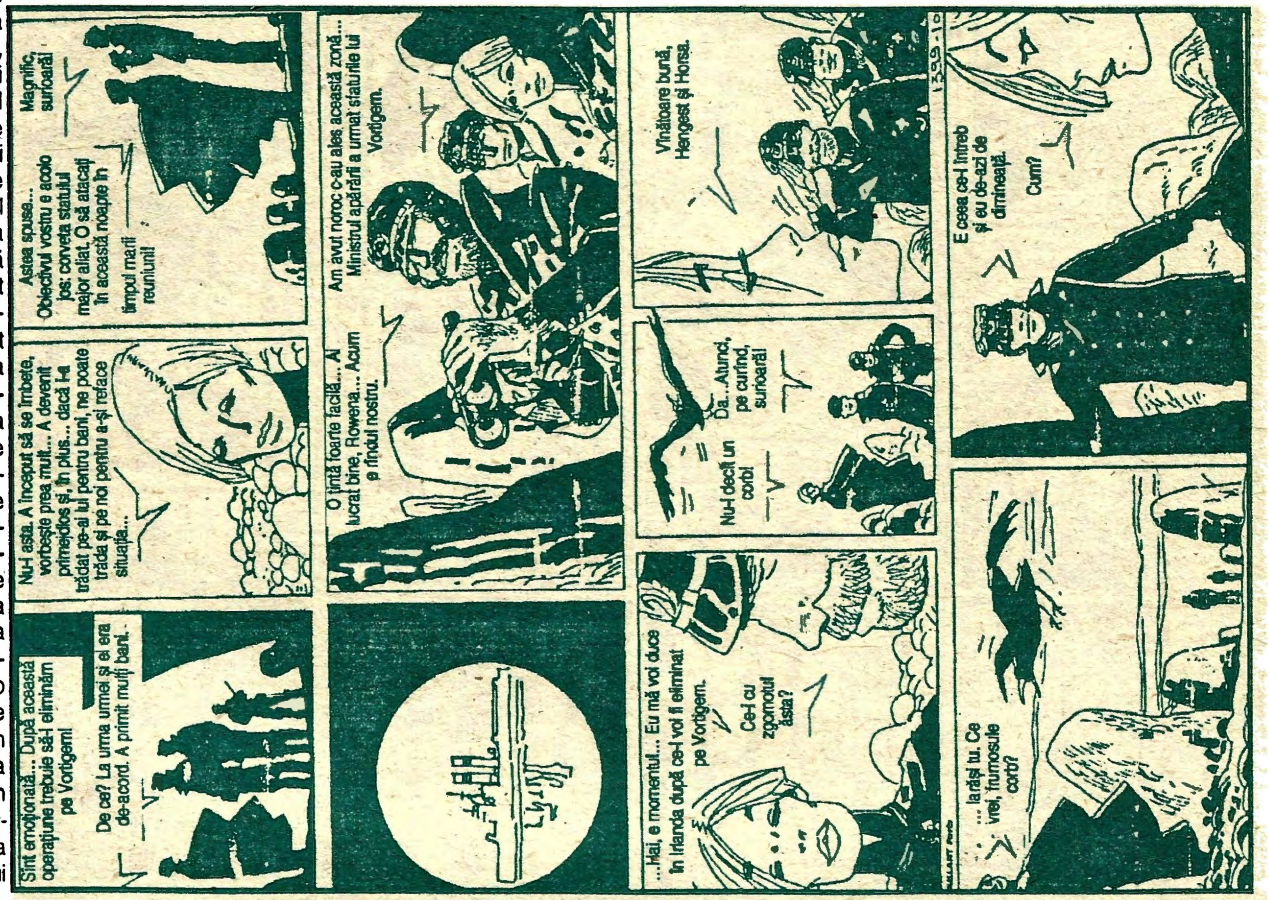

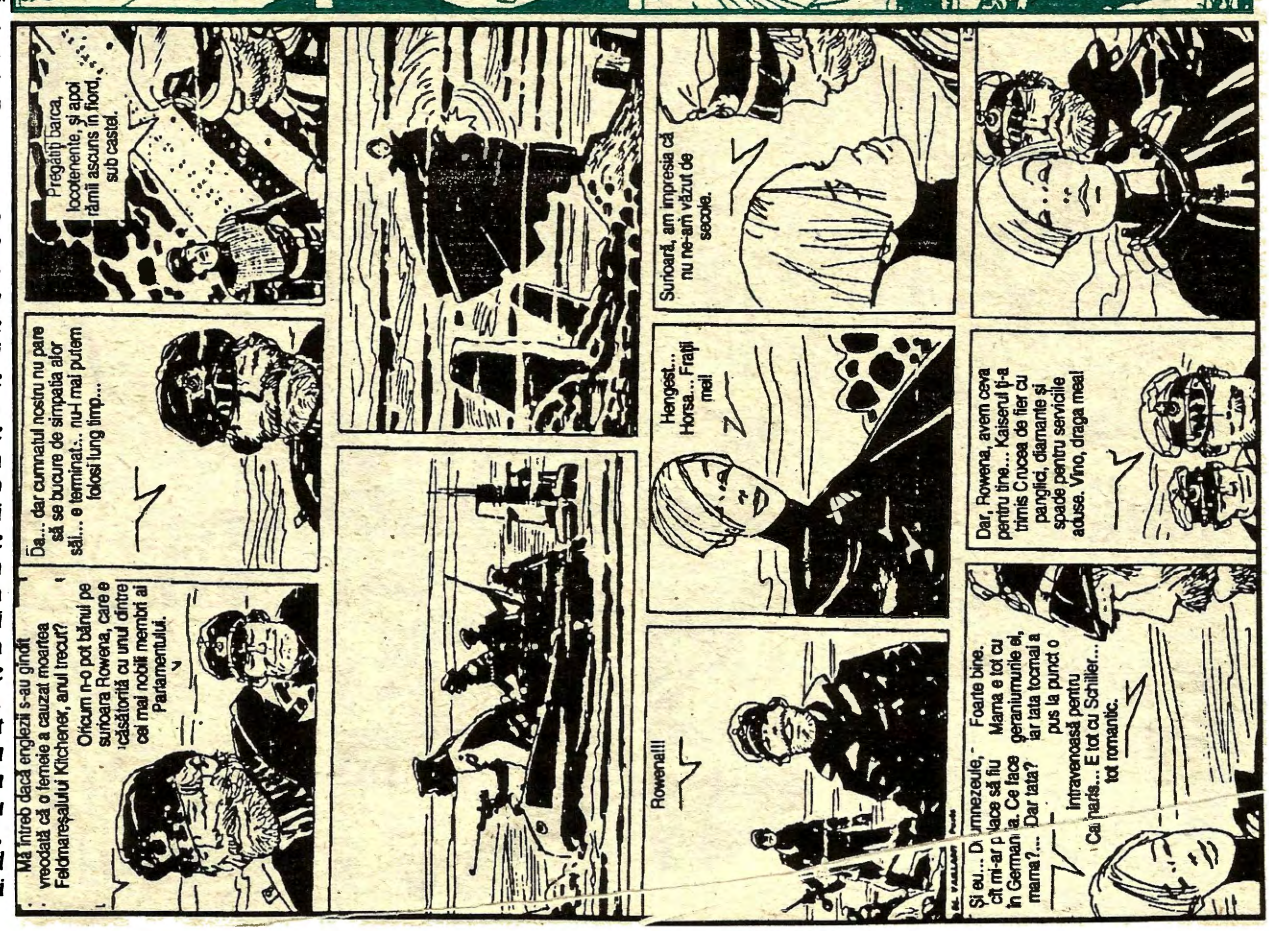

fost regina mărilor şi a imaginarului care i se raportează, lumea celtică i se adaugă propriei mitologii. Dar în viaţa lui Hugo Pratt acest univers oniric nu este legat de nici un moment special, de nici o şedere mai mult sau mai puţin prelungită, nici de casa din Irlanda sau din Ţara Galilor, ci de anul petrecut la Londra din vara lui 1959 pînă în vara lui 1960, timp în care a lucrat pentru Fleetway Publications, oportunitate binevenită atunci cînd se degradau ambianţa şi condiţiile de lucru din Argentina. E epoca poveştilor de război adunate mai tîrziu în *Două sau trei lucruri pe care le ştiu despre ei.*

Dar nimic care, în epocă, să-l îndrepte spre universul celtic a cărei moştenire e totuşi prezentă cu ceva ereditar prin intermediul străMoşului venit din Cornwal, prin lecturile din copilărie, prin miile de scriitori de dincolo de Mînecă care i-au marcat opera. Shakespeare, de exemplu, care se regăseşte în omagiul filial şi ironic din *Visul unei dimineţi de iarnă* şi romanele Mesei Rotunde, baladele irlandeze (*If I was a blackbird...*) şi mai cu seamă W.B. Yeats, versurile sale despre Broceliande şi despre insula Innisfree (*Acolo, voi afla puţină pace...*) şi prietenia sa cu Joyce şi Erzra Pound cu care Hugo Pratt spunea că s-a intersectat de mai-multe ori, cînd era copil, pe Giudecca din Veneţia. Farmecele celtice încep la Veneţia, dar acţionează cu efect întîrziat. În Africa asta se numea a fi .....marabouté..., există oare vreun cuvînt irlandez pentru a desemna farmecele ploii, zidurilor de piatră, ale vîntului şi ale scaieţilor crescînd din nisipuri? Această vrajă îşi poate afla originea pe malul marelui canal pentru că Anglia, sărmană pulbere insulară la scara mapamondului posedă locuri privilegiate unde se implantează, se recunoaşte, se regăseşte. Veneţia, ca şi Florenţa - aparţine acestei constelaţii bîntuite de Byron, Joyce sau Frederick Rolfe (baronul Corvo) mort misterios pe malul lagunei. În cosmogonia lumii sale inventate, Hugo Pratt este departe de tradiţia franceză a raţiunii armonioase şi simbolice, în ciuda anilor petrecuţi în hexagon el se va inspira puţin din autorii sau din decorurile franţuzeşti. El le va prefera întotdeauna imaginarul celtic care, prin literatura anglo-saxonă întîlneşte Veneţia şi ceţurile lagunei.

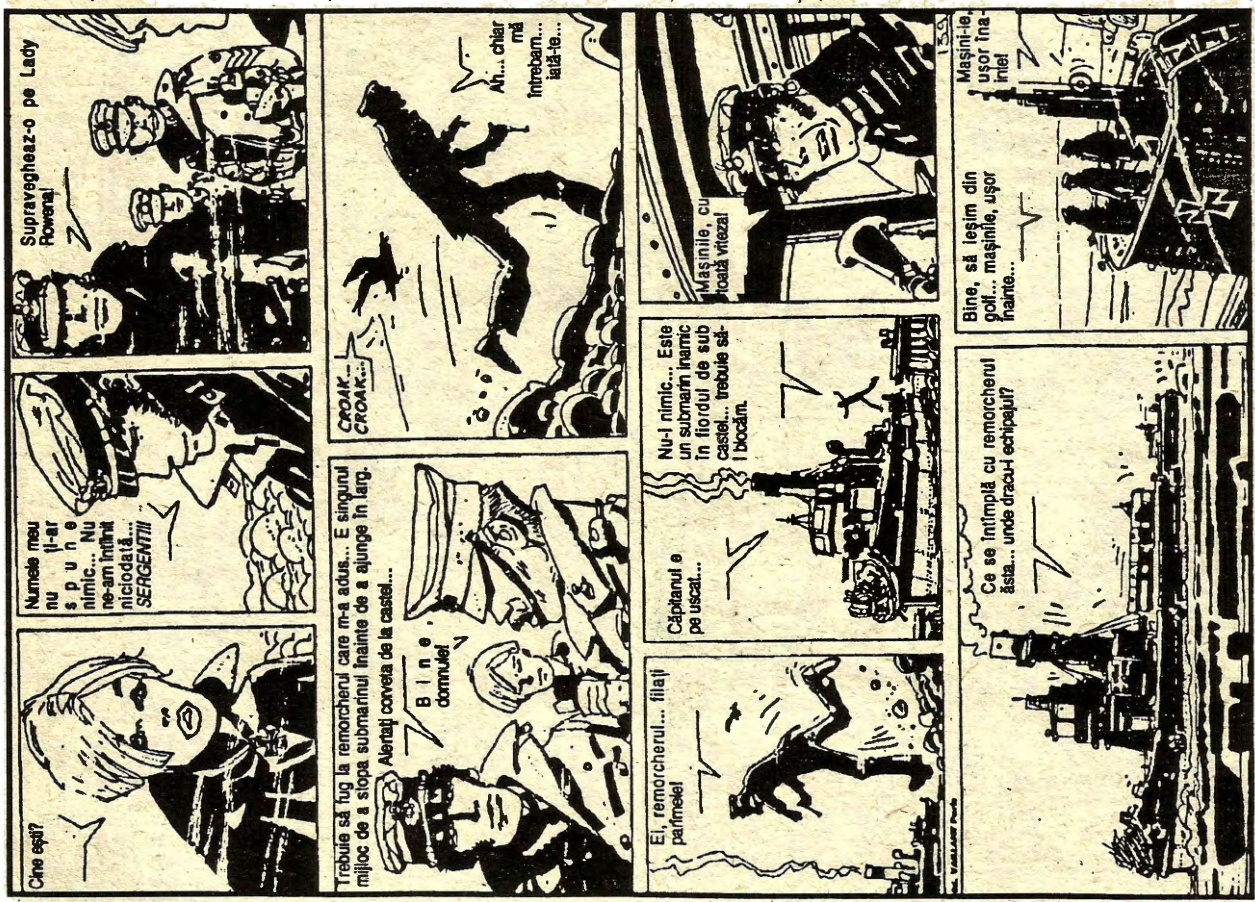

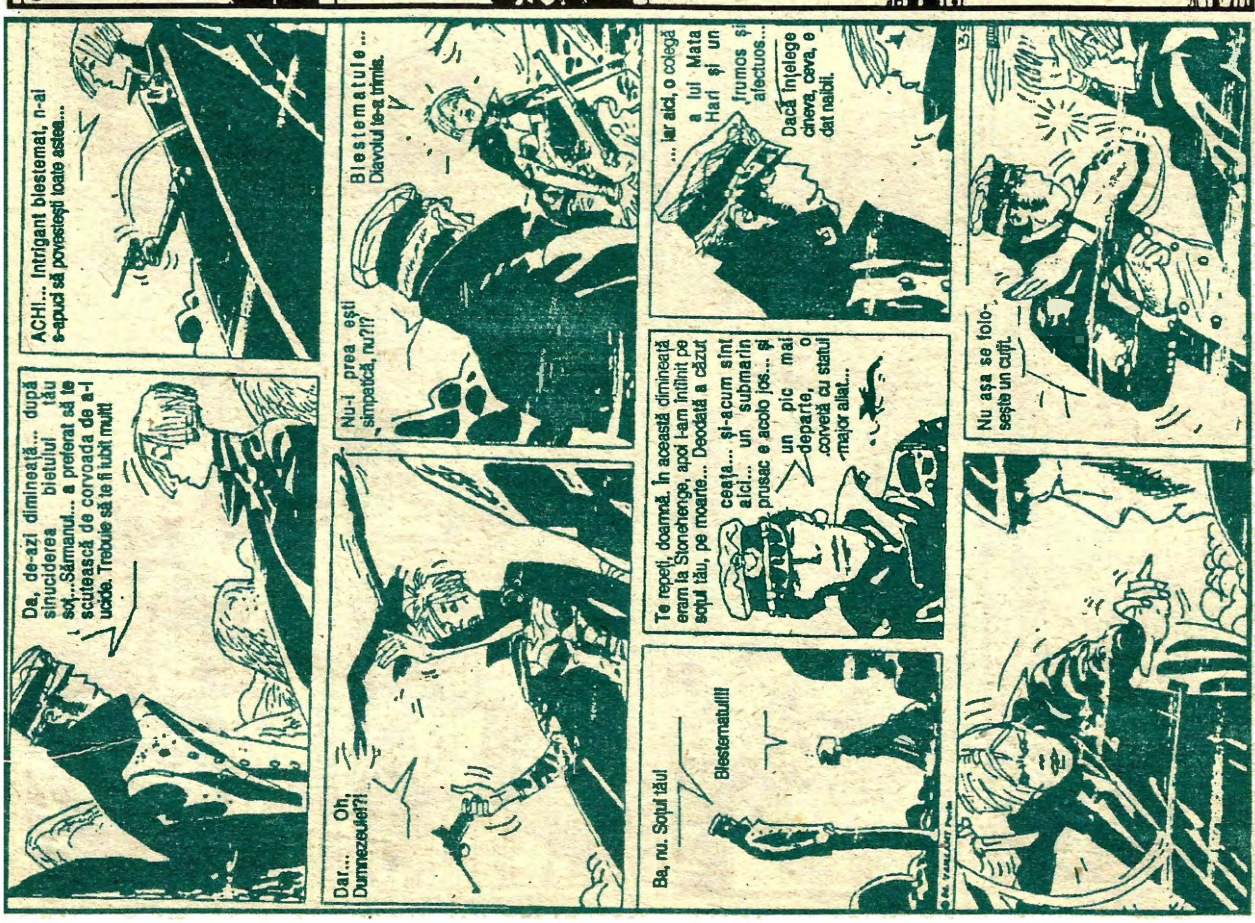

LAUSANNE

După ce a văzut cum e traiul în Irlanda, Hugo Pratt a părăsit Parisul (unde a locuit succesiv în rue de Lancry, rue Lamartine în

Saint-Germain-en-Laye şi rue Le Regrattier pe Ile Saint-Louis), şi s-a instalat în ianuarie 1984 la Grandvaux, un cătun pe flancul muntelui care domină lacul Léman, la 8 km. de Lausanne. El a locuit într-o casă mare pe care a umplut-o rapid cu cele 30:000 de cărţi clasate pe teme (de exemplu exista o cameră cu cărţi despre America de Nord şi una cu cărţi despre miturile e b r a i c e). Continuîndu-şi c ă l ă t o r i i l e , petrece în Elveţia 10 ani liniştiţi şi relativ solitari, fericit să stea departe de mediile la modă. În 1994 resimte primele semne ale răului. Moare duminică 20 august 1995 într-o clinică din Pully, la periferia Lausannei şi e înmormîntat în micul cimitir de la Grandvaux.

ROZA ALCHIMICĂ

Roza alchimică este şi unul dintre poemele lui Yeats pe care Hugo Pratt obişnuia să-l citeze şi care se regăseşte, simbolic, în *Elveţiene*, omagiu adus Elveţiei care avea să devină ultima sa escală odată cu instalarea în 1984 în casa luminoasă de la Grandvaux, de lîngă Lausanne. Se poate observa că, oricît de mari ar fi prejudiciile şi locurile comune - ca o ironie a destinului - atunci cînd pribegia ia sfîrşit ancorează şi pe malul lacului Leman în placiditatea atribuită caracterului poporului cantoanelor elveţiene. În *Elveţiene*, Corto, însuşi, se face ecou al acestor întrebări: "Eu cred în imaginaţia aurită a celţilor, în imaginaţia luxuriantă a tropicelor, chiar şi în cea voodoo, dar totuşi am dubii în ceea ce priveşte imaginaţia elveţiană", la care un personaj al frescei îi răspunde: "Nu ştii că poţi pătrunde în lumea imaginarului şi aici, în Elveţia? E de-ajuns să citeşti una din culegerile noastre de legende, întins pe un pat, aproape de miezul nopţii şi să revii asupra aceluiaşi rînd pînă nu-i mai percepi sensul."

Toate aceste mistere fondatoare de mituri, semne sacre sau demonice fuseseră deja notate de Byron ce trecea Simplonul în 1816: "Dumnezeu şi omul au întreprins miracole ca să nu mai vorbim de diavoli care în mod sigur a pus mîna (sau copita) pe cîteva pietre sau stînci pe care drumul le traversează sau se cătără." Ceea ce confirmă profesorul Steiner de la Universitatea din Praga, un secol mai tîrziu, evocînd "această ţară plină de lucruri ascunse. Aici îşi dau întîlnire alchimia, magia, astrologia, legenda... ca să nu mai vorbim de tradiţiile religioase..." Curiozitatea şi

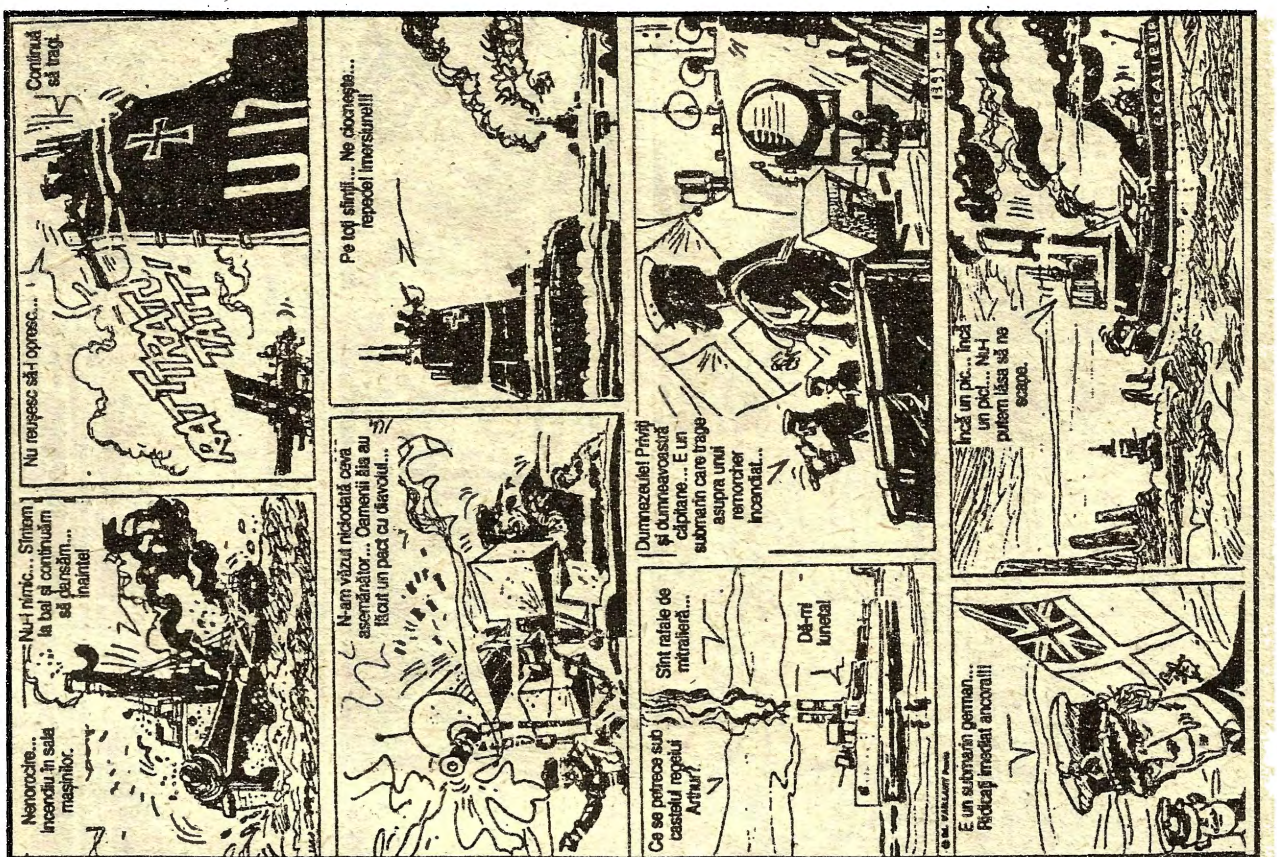

imaginaţia exasperată a lui Hugo Pratt îşi află astfel în Elveţia materia primă pentru a crea, neîndoielnic, una dintre cele mai complexe şi mai simbolice opere ale sale. Ca o încununare a reflexiei şi a cunoştinţelor acumulate, ca un omagiu adus autorilor care-l "ajutaseră să supravieţuiască" cum îi plăcea să spună şi faţă de care se simţea îndatorat.

Marea casă deschisă spre lac avea încăperile umplute cu miile de cărţi în care se înghesuiau amintirile anilor de cabotaj. Stăpînindu-şi în sfîrşit trecutul de creator şi mereu în căutarea de noi cunoştinţe, Hugo Pratt putea, totodată, să-şi exumeze vechile opere şi să le doteze cu o nouă podoabă, să reunească bucăţi răzleţite ale creaţiilor abandonate şi apoi reluate (ca *Fort Wheeling)* şi să-i lanseze pe Corto sau Koinsky spre noi aventuri.

INSULELE SAMOA

Ultimul mare periplu al lui Hugo Pratt a avut loc în iunie-iulie 1992. În compania colaboratoarei sale Patrizia Zanotti, a mers în Argentina şi Chile, apoi a parcurs Oceanul Pacific, în special s-a oprit pe Insula Paştelui, Insulele Cook, Insulele Samoa şi în Noua Guinee. Etapa Insulei Upolu, din Samoa occidentală, a fost neobişnuit de importantă pentru că acolo se găseşte mormîntul lui Stevenson, unul din autorii esenţiali ai lui Hugo Pratt, pentru motive literare şi afective. Acest ultim pelerinaj a luat o formă neaşteptată: drumurile fiind impracticabile, Hugo Pratt a survolat mormîntul din elicopter. Cu aceste mii de kilometri peste Pacific el punea capăt călătoriilor proprii acolo de unde le începuse pe ale lui Corto Maltese cu un sfert de veac mai devreme.

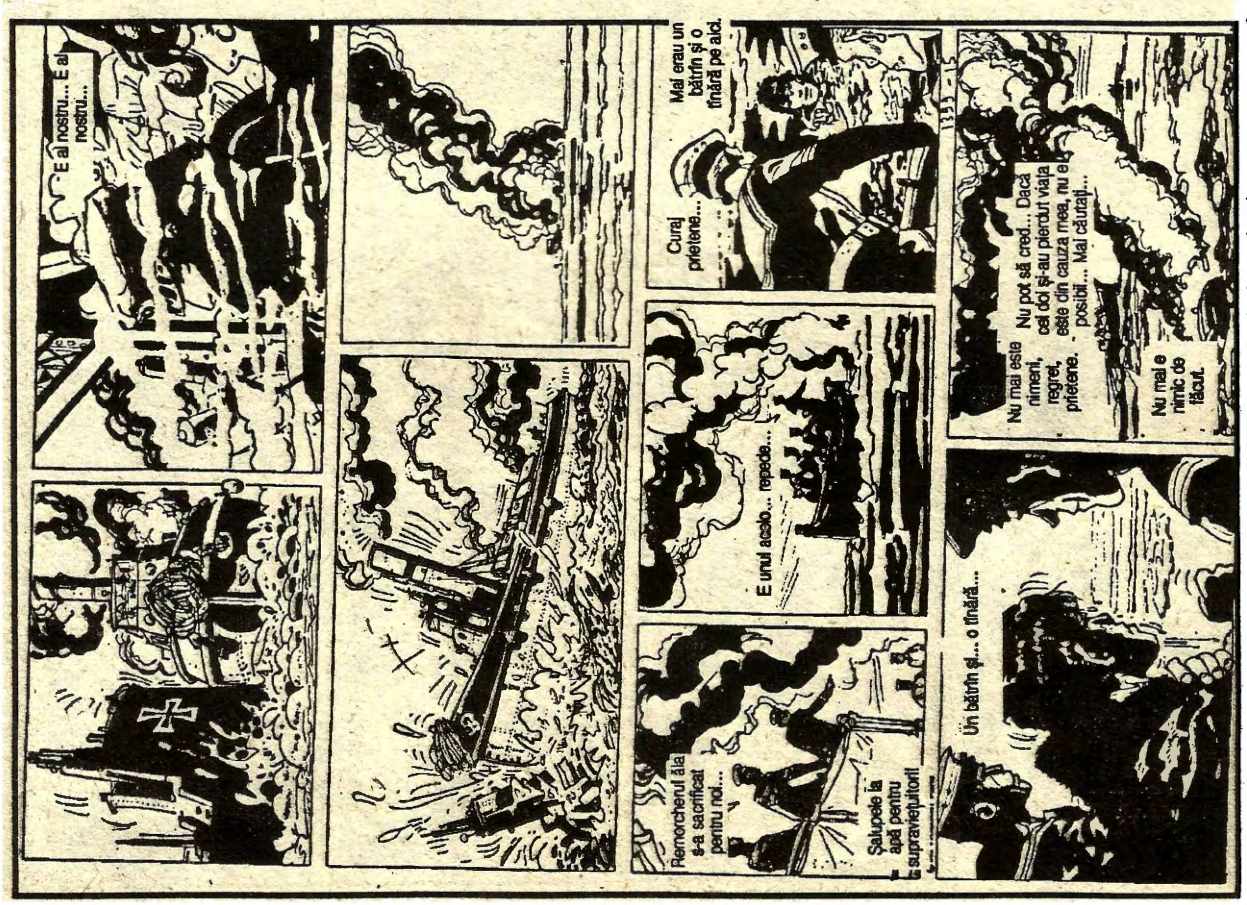

RENDEZ-VOUS LA VAILIMA SAU ULTIMA CĂLĂTORIE

În imaginarul copilului veneţian Hugo Pratt, Pacificul dăduse naştere la trei tipuri de imagini: vinietele publicitare Liebig de origine germană pe care la vîrsta de şapte ani le găsea într-o Latteria din faţa cinematografului Malibran, Meyers Konversations-Lexikon-ul din 1896 împrumutat de doamna Boralevi cu hărţile şi gravurile sale germanice şi filmul *Tabu* din 1931 care amesteca secvenţe documentare filmate de Flaherty cu viziunile expresioniste ale lui Murnau. Trei surse de fascinaţie pregătind o descoperire a ciucurilor Pacificului în America de Sud care n-avea să aibă loc decît 20 de ani mai

tîrziu şi un periplu mai complet care avea să aştepte 35 de ani suplimentari dovedind că viaţa unui om este adesea încucnunarea itinerariilor visate în copilărie. Insula comorii, insula Paştelui şi a revoltaţilor de pe Bounty se adaugă acestor dorinţe de aventură. Şi alchimia a acţionat lent înainte de a-l duce la bun sfîrşit pe Corto Maltese derivînd în voia furtunii în deschiderea *Baladei mării sărate*. Apoi marinarul a plecat spre alte ape ca şi cum infinitatea distanţelor şi a întîlnirilor posibile între Asia şi America ar fi saturat inspiraţia creatorului său. Chiar dacă creatorul în chestiune utilizase deja decorurile Pacificului în *Junglemen (1952)*, *Ernie Pike (1957)*, *Căpitanul Cormorant (1962)* şi bineînţeles în inevitabilul omagiu adus lui Stevenson prin ilustrarea *Insulei comorilor* pentru *Le corriere dei Piccoli* în 1965. Omagiu adus şi tatălui care, înainte de separarea definitivă de pe teritoriul african îi oferise o ediţie engleză a romanului afirmîndu-i că avea să găsească, într-o zi, şi el, propria sa insulă a comorilor. Dar numai o jumătate de secol mai tîrziu, după această ultimă întîlnire, a realizat marea călătorie în căutarea propriilor sale mituri cu etape evidente şi hazarduri provocate. Hugo Pratt îşi punea atunci aceeaşi întrebare pe care Victor Segalen o scria în 1914 în prefaţa care avea să devină mai tîrziu povestirea *Echipată:* "Imaginarul se degradează sau se întăreşte atunci cînd e confruntat cu realul?" Mai întîi Insula Paştelui în anul 1992, pentru o emisiune televizată şi pentru a-şi aminti irezistibilul dialogal lui Corto cu marile feţe de piatră cu urechi lungi din *Mù*. Să amintim şi expediţia lui La Pérouse şi a seducătoarei figuri a locotenentului Von Luckner, corsarul Primului Război Mondial, hărţuind cu marele său velier *Seeadler* navele aliate care se avîntau în largul coastelor chiliene. Derizoria şi romantica prezenţă germană pe care o găseşte la Samoa şi în toate prăfuitele insule nordice din Noua-Guinee, posesiuni germane timp de cîţiva ani. Este şi întîlnirea de la Vainima cu R.L. Stevenson înmormîntat pe înălţimea muntelui Vaea de pe Apia, cea mai importantă dintre insulele Samoa occidentale. Dar mormîntul de la capătul unui lung drum ajuns impracticabil datorită unui ciclon şi pelerinajul neterminat? Poate e un simbol? Acela care face din operă singura referinţă a unui creator şi nu epitafurile şi stelele funerare.

Traducere după *A suivre:*
Ionuţ BĂNUŢĂ

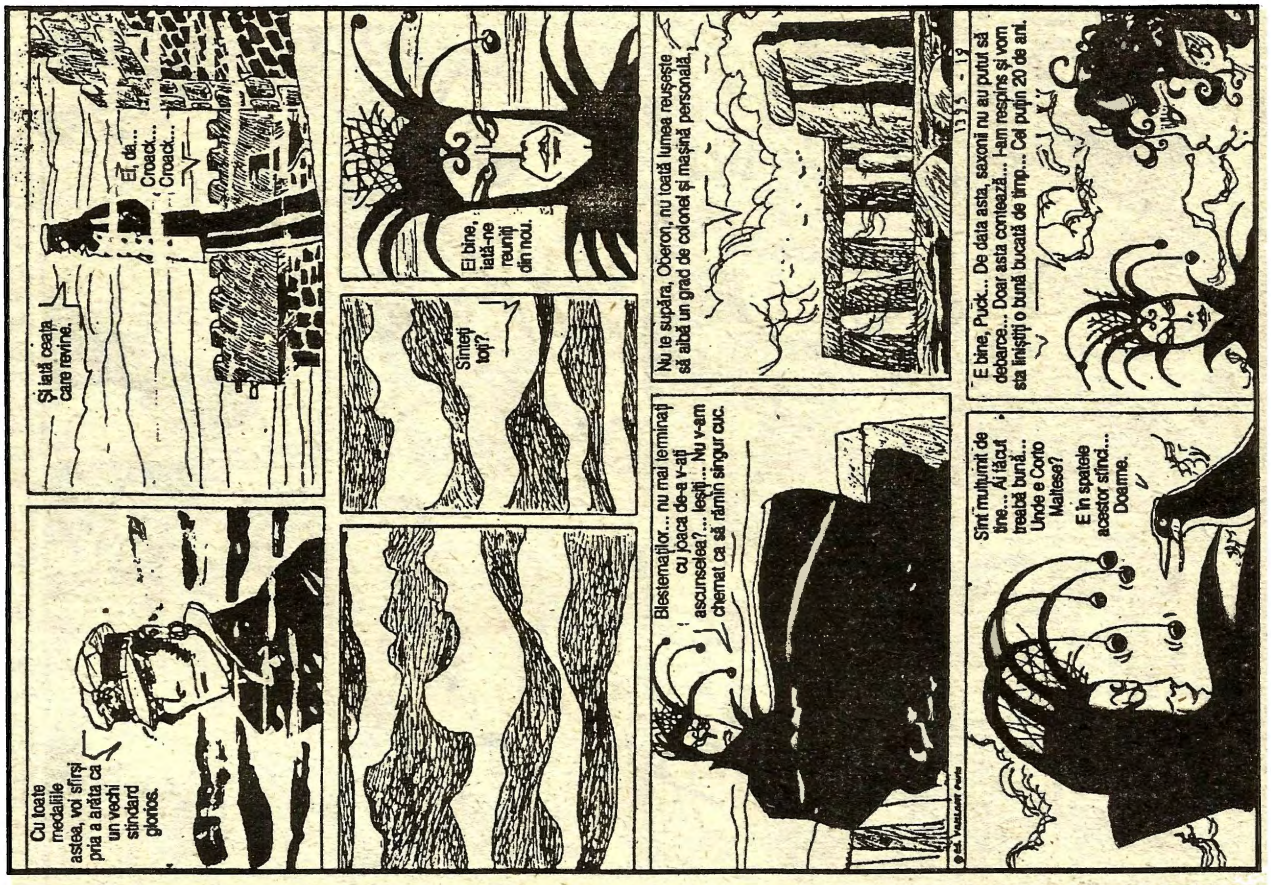

Italo Calvino

Originea Păsărilor

Apariţia Păsărilor este relativ tîrzie în istoria evoluţiei: posterioară apariţiei tuturor celorlalte clase din regnul animal. Strămoşul Păsărilor - sau cel puţin primul ale cărui urme au fost găsite de paleontologi - Arheopterixul (păstrînd încă unele caracteristici ale Reptilelor din care se trage), apare în Jurasic, cu zeci de milioane de ani în urma primelor Mamifere. Aceasta constituie singura excepţie în apariţia succesivă a unor grupe de animale tot mai evoluate pe scara zoologică.

Erau vremuri în care nu ne mai aşteptam la surprize - *povesti Qfwfq* - pentru noi era limpede cum urmau să se desfăşoare lucrurile. Cine apucase să existe, exista, şi nu mai rămînea decît să ne descurcăm între noi: cine va ajunge mai departe, cine va rămîne acolo unde era, cine nu va fi în stare să supravieţuiască. Alegerea se făcea dintr-un număr de posibilităţi limitate.

Iată însă că, într-o bună dimineaţă, aud afară un cîntec, pe care nu-l mai auzisem. Sau, mai exact, (fiindcă nu se ştie ce era acel cîntec): aud un sunet pe care nimeni nu-l mai scosese pînă atunci. Ies afară. Văd o vietate necunoscută, care cînta pe o creangă. Avea aripi, labe, coadă, unghii, pinteni, pene, fulgi, aripioare, ace, cioc, dinţi, guşă, coarne, creastă, mărgele şi o stea în frunte. Era o pasăre: voi aţi înţeles, eu, nu; nu mai văzusem aşa ceva. Cîntă: „Koaxpf... Koaaaccch...", dădu din aripile ei cu dungi de culori schimbătoare, se înălţă în zbor, se aşeză ceva mai încolo, se apucă din nou să cînte.

Dar aceste poveşti pot fi redate mai bine cu ajutorul unui şir de desene decît printr-o poveste formată din fraze înşiruite una după alta. Pentru a zugrăvi însă vinieta care să înfăţişeze pasărea pe cracă, ar trebui să-mi amintesc mai exact cum erau făcute o mulţime de lucruri pe care le-am uitat de o bună bucată de vreme: în primul rînd, ceea ce eu numesc acum pasăre, în al doilea rînd ceea ce eu numesc acum „eu", în al treilea rînd craca, în al patrulea rînd, locul unde stăteam şi mă holbam, în al cincilea rînd cum arătau toţi ceilalţi. Despre toate aceste elemente nu-mi amintesc bine decît faptul că erau cu totul deosebite de cum le-am reprezenta astăzi. Ar fi mai bine să încercaţi să vă închipuiţi singuri seria de viniete cu toate siluetele personajelor în locul lor, pe un fond puternic haşurat, dar încercînd în acelaşi timp să nu vă închipuiţi nici siluetele şi nici măcar fondul. Fiecare personaj va avea balonaşul în care sînt cuprinse vorbele pe care le rosteşte, zgomotele pe care le

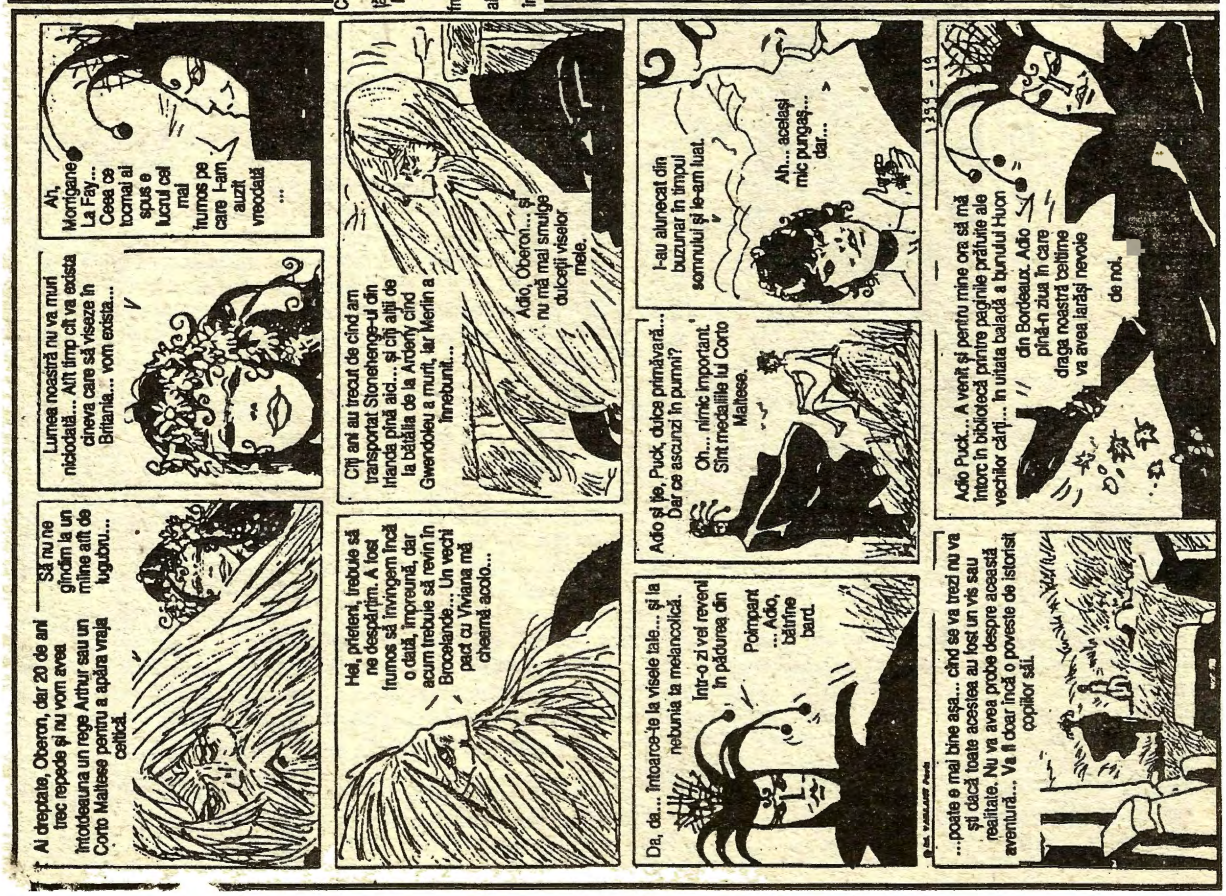

face, dar nu e nevoie să citiți chiar literă cu literă tot ce e scris acolo, e de ajuns să aveți o idee de ansamblu, după cum vă voi explica.

La început, puteți citi o mulțime de semne de exclamație și de întrebare, care țîșnesc din capetele noastre, și asta înseamnă că priveam pasărea plini de uimire - uimire veselă, chef să cîntăm și noi, să imităm acel prim tril, să sărim, cînd o vedeam luîndu-și zborul - dar în același timp plini de teamă, deoarece existența păsărilor dădea peste cap felul de a raționa în care crescusem.

În seria de desene care urmează, se vede cel mai înțelept dintre noi, bătrînul U(h), desprinzîndu-se din grupul unde stăteau ceilalți și spunînd:

- N-o priviți! E o greșeală! Și numai ce întinde mîinile, ca și cum ar vrea să astupe ochii celor de față. Acu o fac să dispară - spune, sau gîndește și, pentru a reprezenta această dorință a lui am putea trasa o linie în diagonală peste vinietă. Pasărea dă din aripi, ocolește diagonala și se pune la adăpost în colțul celălalt. U(h) se bucură, căci diagonala aceea îl împiedică s-o mai vadă. Pasărea lovește cu ciocul linia, o rupe și zboară să se așeze în spinarea bătrînului U(h). Bătrînul U(h), pentru a o face să dispară, încearcă să deseneze deasupră-i două săgeți încrucișate. Pasărea se așează pe punctul unde se întîlnesc săgețile și face un ou. U(h) smulge săgețile, oul cade, pasărea își ia zborul. Urmează o vinietă mînjită toată cu gălbenuș de ou.

Îmi place grozav de mult să povestesc cu desene, dar ar trebui să alternez vinietele de acțiune cu cele de idei și să explic de exemplu încăpățînarea cu care U(h) nu vrea să recunoască existența păsării. Închipuiți-vă deci un pătrățel din acelea scrise de sus pînă jos, care explică sintetic vinietele precedente de acțiune: *După pieirea Pterozaurilor, se pierduse orice urmă de animale cu aripi de milioane și milioane de ani.* („În afară de Insecte" s-ar putea preciza într-o notă de subsol).

Zburătoarele reprezentau acum un capitol închis. Nu se spusese oare și nu se repetase de atîtea ori că tot ceea ce se putuse naște din Reptile se și născuse? În cursul a milioane de ani nu exista nici o formă de ființă vie care să nu fi avut ocazia să apară, să populeze lumea, și, apoi, în nouăzeci și nouă la sută din cazuri - să dispară. Eram cu toții de acord asupra acestui lucru: speciile care dăinuiseră erau singurele valoroase, destinate să dea viață unor soiuri tot mai selecționate și adaptate mediului. Vreme îndelungată fusesem chinuiți de îndoială cu privire la cine era și cine nu era monstru, dar de la un timp încoace puteam considera chestiunea asta ca rezolvată: ne-monștri sîntem noi ăștia care ne aflăm aici de față, și monștri sînt toți cei care ar fi putut să fie, dar nu sînt, întrucît succesiunea cauzelor și a efectelor ne-a favorizat în mod evident pe noi, pe ne-monștri, și nu pe ei.

Dar dacă acum începeau să-și facă din nou apariția tot felul de animale ciudate, dacă Reptilele, învechite cum erau, se apucau nitam-nisam să scoată la iveală articulații și tegumente de care nu se simțise nevoia pînă atunci, dacă, pe scurt, o creatură imposibilă prin definiție, ca de pildă o pasăre, era totuși posibilă (și plăcută la vedere, cînd se legăna pe foile de ferigă, și la auz, cînd scotea triluri), ei bine, atunci bariera dintre monștri și ne-monștri era sfărîmată și totul, dar absolut totul, devenea iarăși posibil.

Pasărea zbură departe. (În vinietă se vede o umbră neagră deasupra norilor de pe cer: nu pentru că pasărea ar fi neagră, ci pentru că păsările care se află la depărtare sînt reprezentate astfel). Iar eu o urmării. (Sînt văzut din spate în timp ce înaintez într-un peisaj nesfîrșit de munți și păduri). Bătrînul U(h) țipă după mine:

- Întoarce-te, Qfwfq!

Trecui prin regiuni necunoscute. De mai multe ori crezui că mă rătăcisem (în vinietă e de ajuns ca rătăcirea să fie reprezentată o singură dată) dar auzeam „Koaxpf..." și ridicînd ochii vedeam pasărea așezată pe o plantă, ca și cum m-ar fi așteptat.

Tot urmărind-o, ajunsei într-un loc în care tufișurile mă împiedicau să văd. Îmi deschisei un loc de trecere: la picioarele mele văzui abisul. Pămîntul se sfîrșea acolo; stăteam în echilibru pe margine. (Linia în spirală care se înalță din capul meu reprezintă amețeala). În jos nu se zărea nimic; cîțiva nori. Iar pasărea se îndepărta în zbor prin acel gol, și din cînd în cînd întorcea capul spre mine ca și cum m-ar fi îndemnat s-o urmez. Dar unde s-o urmez, de vreme ce mai încolo nu era nimic?

Și iată că din albeața zorilor îndepărtate se ivi o umbră, ca un orizont de ceață, ale cărui contururi deveneau tot mai precise. Era un continent care înainta prin gol: i se puteau zări țărmurile, văile, dealurile iar pasărea prinse să zboare deasupra lui. Dar care pasăre? Nu mai era una singură, tot cerul era un fîlfîit de aripi de toate culorile și de toate formele.

Aplecîndu-mă peste marginea pămîntului nostru priveam cum se apropia continentul în derivă. „Dă peste noi!" - țipai și în clipa aceea pămîntul se cutremură. (Un „bang" scris cu litere de-o șchioapă). După ce se atinseră, cele două lumi începură din nou să se îndepărteze, prin ricoșeu, și apoi să se unească iar, și iar să se desfacă. Într-una din aceste ciocniri mă trezii zvîrlit de partea cealaltă, în timp ce hăul se căsca din nou, despărțindu-mă de lumea noastră.

Privii de jur împrejur: nu recunoșteam nimic. Copaci, cristale, animale, ierburi, totul era diferit. Nu numai păsările populau ramurile, dar și pești (e un fel de a vorbi) cu picioare de păianjen sau (să zicem) viermi cu pene. Să nu credeți acum că aș avea de gînd să vă descriu cum erau formele vieții de acolo; n-aveți decît să vi le închipuiți cum vă vine la îndemînă, mai ciudate sau mai puțin ciudate, n-are importanță. Ceea ce are importanță este faptul că în jurul meu se desfășurau toate formele pe care lumea le-ar fi putut lua în transformările sale, dar pe care nu le luase, din motive întîmplătoare sau din cauza unei incompatibilități fundamentale: formele respinse, irecuperabile, pierdute.

(Pentru a reda această idee ar trebui ca banda de viniete să fie desenată în negativ: cu figuri asemănătoare cu celelalte, dar alb negru sau cu capul în jos - presupunînd că ne-am putea da seama care e susul și care e josul la aceste figuri).

Înghețasem de groază (în desen, picături de sudoare rece care-mi țîșnesc pe față) privind acele imagini oarecum familiare și în același timp cu proporții și combinații anapoda (figura mea micuță suprapusă peste umbre negre care ocupă toată vinieta) dar asta nu mă împiedica să cercetez avid tot ce se afla în jurul meu. S-ar fi zis că privirea mea nu numai că nu ocolea monștrii, dar îi căuta parcă pentru a se convinge că nu erau monștri pînă în măduva oaselor și că la un moment dat groaza va fi înlocuită de o senzație plăcută (reprezentată în desen de raze luminoase care brăzdează fondul negru): că va putea recunoaște frumusețea care există și acolo, în lumea aceea.

Această curiozitate mă făcuse să mă îndepărtez de coastă și să pătrund printre colinele spinoase ca niște enormi arici de mare. Mă rătăcisem acum în inima continentului necunoscut. (Silueta care mă reprezintă a devenit minusculă). Păsările care mai adineauri erau pentru mine o apariție stranie, începeau să devină prezențe oarecum familiare. Erau atît de numeroase încît formau un fel de boltă deasupra mea, ridicînd și coborînd toate aripile deodată (vinieta întesată de păsări; silueta mea abia se zărește). Altele se așezaseră pe pămînt, cocoțate pe arbuști, și pe măsură ce înaintam se dădeau la o parte. Eram prizonierul lor? Mă întorsei ca să scap, dar eram înconjurat de pereți de păsări care nu-mi lăsau decît un singur loc de trecere. Mă împingeau unde voiau ele, toate mișcările lor conduceau către un anumit punct. Ce se afla oare acolo în fund? Nu reușeam să zăresc decît un fel de ou uriaș așezat de-a lungul, care se întredeschidea încetișor, ca o scoică.

Deodată se căscă. Zîmbii. De emoție, ochii mi se umplură de lacrimi. (Sînt reprezentat numai eu din profil; ceea ce văd rămîne în afara imaginii). Mă aflam în fața unei ființe de o frumusețe nemaivăzută. O frumusețe *diferită*, imposibil de comparat cu vreuna din formele considerate de noi drept frumoase (în desen continuă să fie așezată în fața mea în așa fel încît eu s-o pot vedea, dar cititorul niciodată), și cu toate acestea *a noastră*, tot ce era mai *al nostru* din lumea noastră (în desen s-ar putea recurge la o reprezentare simbolică: o mînă de femeie, sau un picior, sau un sîn, care se ivesc dintr-o mantie bogată, de pene), în asemenea măsură încît fără ea lumii noastre îi lipsise întotdeauna ceva. Simțeam că ajunsesem în punctul în care converg toate (s-ar putea desena un ochi, un ochi cu gene lungi dispuse ca niște raze care se transformă într-un vîrtej) și unde eram gata să fiu înghițit (sau o gură, întredeschiderea a două buze desenate fin, înalte cît mine, și eu care zbor aspirat spre limba care se zărește în întuneric).

De jur împrejur, păsări: lovituri de cioc, aripi care fîlfîie, labe cu gheare întinse și strigătul: „Koaxpf... Koaxpf... koaccl..."

- Cine ești? întrebai

Un text explicativ: *Qfwfq în fața frumoasei Onir-Ornit-Or*, care face ca întrebarea mea să fie inutilă; după balonașul care conține această întrebare urmează un altul ieșit tot din gura mea, cu cuvintele: „Te iubesc!" - afirmație la fel de superfluă, urmată imediat de un alt balonaș cuprinzînd întrebarea: „Ești prizonieră?" - la care nu aștept răspuns, și un al patrulea balonaș, care urmează după celelalte, adaug: „Te voi salva, la noapte vom fugi împreună!"

Desenele care urmează sînt dedicate în întregime pregătirilor de fugă, somnului păsărilor și monștrilor, într-o noapte luminată de o boltă cerească necunoscută. Un pătrățel întunecat și glasul meu:

- Mă urmezi? - Glasul lui Or răspunde:
- Da.

Vă puteți imagina o serie de benzi desenate în stil de aventură. *Qfwfq și Or fug prin continentul păsărilor.* Alarme, urmăriri, pericole: le las pe seama voastră. Pentru a povesti ar trebui să o descriu cît de cît pe Or: și nu sînt în stare să o fac. Închipuiți-vă deci o figură care se află deasupra mea, dar pe care eu o ascund și o ocrotesc în același timp.

Ajunseserăm la marginea hăului. Se iveau zorile. Soarele răsărea palid, luminînd din depărtare continentul nostru. Cum să-l ajungem? Mă întorsei spre Or: Or își desfăcu aripile. (Nu v-ați dat seama în vinietele precedente că le avea: două aripi largi ca două aripi de corabie). Mă apucai de mantia ei. Or își luă zborul.

În pozele următoare poate fi văzută Or care zboară printre nori iar capul meu iese din poala ei. Apoi un triunghi mic de triunghiuri pe cer: e un stol de păsări care ne urmăresc. Ne aflăm încă în mijlocul hăului, continentul nostru se apropie, dar cîrdul e mai iute. Sînt păsări de pradă, cu ciocuri încovoiate, și ochi de foc. Dacă Or se grăbește să atingă pămîntul, vom fi printre ai noștri, înainte ca răpitoarele să ne atace. Forță, Orl, încă cîteva bătăi de aripi: în desenul următor sîntem la adăpost.

Da de unde: iată că stolul ne-a înconjurat. Or zboară printre păsările răpitoare (un triunghi alb înscris într-un alt triunghi plin de triunghiuri negre). Zburăm deasupra țării mele: ar fi de ajuns ca Or să-și strîngă aripile, să se lase în jos și am fi liberi. Dar Or continuă să zboare sus, împreună cu păsările. Țipă:

- Or, coborâ!

Ea întredeschise mantia și mă lăsă să mă prăbușesc. („Salff!"). Stolul, cu Or în mijloc, face sfînga împrejur în cer, se întoarce de unde-a venit, se micșorează la orizont. Mă trezii întins pe jos, singur.

(Text explicativ: *În timpul absenței lui Qfwfq multe lucruri se schimbaseră.)* De cînd fusese descoperită existența păsărilor, ideile care călăuziseră lumea noastră intraseră în criză. Ceea ce înainte credeau cu toții că înțeleseseră, modul simplu și regulat după care lucrurile erau cum erau, nu mai avea valoare; sau: aceasta era doar una din nenumăratele posibilități; nimeni nu mai excludea faptul că lucrurile puteau să se petreacă și în alte feluri cu totul deosebite. S-ar fi zis acum că fiecare se rușina de a fi așa cum era de așteptat să fie, și că se străduia să afișeze o atitudine neobișnuită, neprevăzută: o atitudine oarecum de pasăre, sau dacă nu chiar de pasăre, măcar una care să nu distoneze față de ciudățenia păsărilor. Nu-mi mai recunoșteam vecinii. Nu că se schimbaseră foarte mult: dar cine avea vreo însușire inexplicabilă pe care înainte încerca s-o ascundă, acum o scotea în evidență. Și toți aveau aerul că așteaptă ceva dintr-o clipă în alta: nu succesiunea regulată de cauze și efecte, ca-pe vremuri, ci ineditul.

Nu mă simțeam la largul meu. Ceilalți mă considerau un înapoiat cu idei învechite, de pe vremea de dinaintea păsărilor; nu înțelegeau că pe mine veleitățile lor păsărești nu mă făceau decît să rîd: văzusem cu totul altceva, vizitasem lumea lucrurilor care ar fi putut exista și nu reușeam să mi-o scot din minte. Și cunoscusem frumusețea prizonieră în inima acelei lumi, frumusețea pierdută pentru mine și pentru noi toți, și mă îndrăgostisem de ea.

Îmi petreceam zilele pe vîrful unui munte scrutînd cerul pentru a putea vedea dacă vreo pasăre nu-l străbate în zbor. Iar pe creștetul altui munte stătea bătrînul U(h) care privea și el cerul. Bătrînul U(h) era considerat tot cel mai înțelept dintre noi, dar atitudinea lui față de păsări se schimbase. Credea că păsările nu constituiau eroarea, ci adevărul - singurul adevăr din lume. Se apucase să interpreteze zborul păsărilor încercînd să citească în el viitorul.

- Ai văzut ceva? țipa el către mine, de pe muntele său.
- Nimic la orizont - spuneam eu.
- Iată una! țipam cîteodată, sau eu, sau el.
- De unde venea? N-am apucat să văd din ce parte a cerului a apărut. Spune-mi, de unde? - întrebă el neliniștit. (U(h) făcea prevestiri după direcția zborului).

Sau eu eram cel care întreba:

- În ce direcție zbura? N-am văzut-o! A dispărut în partea asta sau în cealaltă? - deoarece speram ca păsările să-mi indice drumul spre Or.

E inutil să descriu în amănunte șiretenia cu care reușii să mă întorc în continentul Păsărilor. În viniete ar trebui povestit cu unul din trucurile care ies bine doar în desen. (Pătrățelul e gol. Sosesc. Ung cu lipici colțul din dreapta. Mă așez în colțul de jos din stînga. Intră o pasăre zburînd din stînga sus. Cînd dă să iasă din pătrățel, acesta îi rămîne lipit de coadă. Continuă să zboare și trage după sine tot pătrățelul agățat de coadă, iar eu, așezase în fund, mă las transportat. Astfel ajung în Țara Păsărilor. Dacă asta nu vă place, n-aveți decît să vă închipuiți altă poveste: principalul este s-ajung acolo).

Ajunsei și mă simții înșfăcat de brațe și de picioare. Eram înconjurat de păsări, una mi se așeză pe cap, alta mă lovea cu ciocul pe gît.

- Qfwfq, ești arestat! Te-am prins, în sfîrșit!

Fui închis într-o celulă.

- Mă vor ucide? - o întrebai pe pasărea temnicer.
- Mîine vei fi dus la judecată și vei afla - spuse ea, cocoțată pe zăbrele.
- Și cine mă va judeca?
- Regina Păsărilor.

A doua zi fui introdus în sala tronului. Văzusem însă încă mai de mult acel uriaș ou-scoică, ce se întredeschidea. Tresării.

- Deci nu ești prizoniera păsărilor! exclamai.

Cineva îmi dădu o lovitură de cioc pe grumaz.

- Pleacă-te în fața reginei Org-Onir-Omit-Or!

Or făcu un semn. Toate păsările se opriră. (În desen se vede o mînă fină plină de inele, care se ridică dintr-un maidăr de pene.)

- Ia-mă de nevastă și vei fi salvat - spuse Or.

Se sărbători nunta. Nici despre asta nu vă pot povesti nimic: tot ce mi-a rămas în minte e o învălmășeală de imagini schimbătoare. Poate că plăteam fericirea cu renunțarea de a înțelege ceea ce trăiam.

O întrebai pe Or:

- Aș vrea să înțeleg.
- Ce?
- Tot, toate acestea. Arătai de jur împrejur.
- Vei înțelege cînd vei fi uitat tot ce înțelegeai înainte.

Se lăsă noaptea. Scoica-ou servea de tron și de pat nupțial.

- Ai uitat?
- Da. Ce? Nu știu ce, nu-mi mai aduc aminte de nimic.

(Desen cu gîndul lui Qfwfq: *Nu, îmi mai amintesc, sînt pe cale de a uita totul, dar mă străduiesc să-mi amintesc.)*

- Vino.

Ne culcarăm împreună.

(Desen cu gîndul lui Qfwfq: *Uit... E frumos să uiți... Nu, vreau să-mi amintesc... Vreau să uit totodată să-mi amintesc... Așteaptă!... Oh...* Un fulger marcat cu inscripția „Flash!" sau EVRIKA!, cu majuscule.

Pentru o fracțiune de secundă, între pierderea a tot ce știusem înainte și aflarea a tot ce urma să știu după, reușii să îmbrățișez într-un singur gînd lumea lucrurilor care erau cum erau și cea a lucrurilor care erau cum ar fi putut să fie și îmi dădui seama că un singur sistem cuprindea totul. Lumea păsărilor, a monștrilor, a frumuseții lui Or era aceeași cu cea în care trăisem mereu și pe care nimeni n-o înțelesese pînă-n miezul ei.

- Or! am înțeles! Tu! Ce frumos! Ura! - exclamai și mă sculai din pat

Soția mea scoase un urlet.

- Acum îți explic! spusei, jubilînd. Acum explic totul tuturor.
- Taci! - țipă Or. Trebuie să taci!
- Lumea este una, și ceea ce este nu se explică decît... proclam.

Or era deasupra mea, încerca să mă înăbușe (în desen un sîn care mă strivește):

- Taci! Taci!

Sute de ciocuri și gheare sfîșiau baldachinul patului nupțial. Păsările coborau asupra mea, dar dincolo de aripile lor îmi recunoșteam țara natală care se contopea cu continentul străin.

- Nu există nici o deosebire! Monștri și ne-monștri au stat mereu alături. Ceea ce nu a fost continuă să fie... și le vorbeam nu numai păsărilor și monștrilor dar și celor pe care-i cunoscusem întotdeauna și care apăreau din toate părțile.
- Qfwfq! M-ai pierdut! Păsări! Pe el!

Și regina mă respinse.

Băgai de seamă prea tîrziu că ciocurile și ghearele păsărilor se înverșunau să despartă cele două lumi pe care revelația mea le unise.

- Nu, Or, așteaptă, nu pleca, noi doi împreună. Or, unde ești?

Dar între timp mă rostogoleam în gol, printre bucăți de hîrtie și pene.

(Păsările sfîșie cu lovituri de cioc și de gheare paginile desenate. Își iau zborul fiecare cu o bucată de hîrtie în cioc. Pagina care urmează e desenată și ea; e reprezentată lumea cum era înainte de apariția păsărilor și succesivele ei schimbări previzibile. Stau în mijlocul celorlalți cu un aer pierdut. În cer continuă să zboare păsări dar nimeni nu le mai dă atenție.)

Din ceea ce înțelesesem atunci, am uitat totul. Tot ce v-am povestit reprezintă partea pe care o pot reconstitui, completînd cu ipoteze lacunele. N-am încetat niciodată să sper că păsările m-ar putea conduce într-o bună zi la regina Or. Dar păsările care au rămas printre noi or fi oare cele adevărate? Cu cît le observ mai mult, cu atît îmi aduc aminte mai puțin de ceea ce aș vrea să-mi amintesc. (Ultima serie cu fotografii: o pasăre, aceeași pasăre în prim plan, capul mărit al păsării, un amănunt al capului, ochiul...)

Cătălin Ionescu

ANTICRITICA

episodul 1: De la Adam și Eva

Unul din subiectele extrem de puțin abordate în science fiction-ul românesc este religia. Faptul în sine este suficient de interesant pentru a ne apleca privirea asupra lui.

Mult timp religia a fost incompatibilă cu science fiction-ul. Mai mult, „certificatul de naștere" al SF-ului românesc specifica aproape în clar faptul că știința combate religia. Și așa a fost timp de mai multe decenii, deși începuse să ajungă și la noi în țară ideea că oamenii de știință nu sînt nici pe departe atei; ba chiar unele modele matematice ale Universului nu exclud existența Creatorului.

După 1989 lucrurile ar fi trebuit să se schimbe rapid. Totuși n-a fost să fie așa. Temele religioase continuă să nu intereseze nici autorii și nici cititorii români de science fiction. Primul motiv l-ar constitui, desigur, inerția comunistă care ne tot poartă mai departe, făcîndu-ne să privim nostalgici înapoi de parcă ne este un dor cumplit de călău și de închisoare. Această inerție se bazează și pe faptul că nu înțelegem foarte exact semnificația termenului „religie". Continuăm să facem o gravă confuzie între sentimentul religios și ritul creștin ortodox sau celelalte rituri de diferite orientări care continuă să existe. Scriitori români de SF interesați de problemă au încercat să elimine confuziile. Liviu Radu în Ateism și credință (JSF 121) este extrem de clar: „...a crede în divinitate, sau a nu crede, e o problemă personală, care privește fiecare individ... Și trebuie lăsat în pace, respectîndu-i opțiunea." Deci, în principiu, sentimentul religios are puține lucruri în comun cu preoții corupți de lîngă noi. Desigur, mergînd puțin mai departe pe fir, lucrurile continuă să se lege. Din nefericire, Biserica Ortodoxă a asistat impasibilă la marșul comunismului în România și nu s-a implicat defel în lupta pentru libertate (așa cum s-a întîmplat de pildă cu Biserica Catolică din Polonia, desigur, pe dusele vremuri ale Solidarității) vor argumenta cei scîrbiți de ceea ce se întîmplă încă sub ochii lor. Au fost destui preoți care au purtat epoleți sub sutană, acum dumneata vii și ne ceri SF religios? Ei bine, da și nu. Vrem să privim cu ochii deschiși în jur, dar să nu uităm că am fost educați după niște principii greșite. Nu ni s-a povestit niciodată de preoții deportați și apoi martirizați în închisori. N-am știut nimic de rezistența din munți, de țăranii simpli sau de intelectualii fini care au rezistat la torturi inimaginabile numai cu credința în suflet. Ca întotdeauna, adevărul e greu de scos la lumină, în totalitate.

Cert este însă că spiritualitatea românească este de-o bogăție fantastică, avînd filoane pe care este păcat să nu le exploatăm. Începuturile însă au fost deja făcute în science fiction-ul de nuanță religioasă. Și ne vom referi în continuare doar la trei titluri, sugestive credem noi pentru anticritica de azi.

Roger Zelazny, Domn al luminii, a apărut de curînd la editura Nemira, fiind una din cărțile de referință ale genului. Poate vă veți mira de exemplul nostru. Domn al luminii nu e chiar un roman religios, plecînd de la premisa că într-un viitor oarecare vor exista mijloacele tehnice de a pune în aplicare conceptele budiste ale reîncarnării și nu numai, sugerîndu-se astfel implicit că, în consecință, religia budistă originară plecă tot de la niște începuturi pur tehnice, dar încă necunoscute. Da, numai că Domn al luminii se situează, vrînd-nevrînd și de cealaltă parte a baricadei, introducîndu-și cititorii în mirifica lume a mitologiei indiene și îndemnîndu-i la a ști mai mult ceea ce, să recunoaștem, e un punct de plecare important, de a fi atras de ceva ce pînă atunci nici nu te interesa.

Liviu Radu, pe care am privilegiul de a-l socoti unul din prietenii mei (fapt ce nu m-a împiedicat în mai multe rînduri să-l iau la întrebări, fie la Radio Prahova, fie în scris, în diferite reviste), a publicat în Jurnalul SF unul din cele mai interesante exemple de science fiction religios, povestirea Spre Ierusalim (JSF 131). Și în acest caz, extrem de relevant ni se pare următorul aspect: deși Spre Ierusalim este una din cele mai reușite povestiri SF semnate de Liviu Radu și, credem noi, una din cele mai bune povestiri scrise după 1989, totuși reacția publicului a fost rezervată, amestecul fin de știință cu misticism în stare pură prezent în această povestire părînd mai degrabă o excentricitate pentru cititorul obișnuit. Lucrul acesta se vede clar și în topul lui Maciste (pe care-l luăm ca atare, fără alte comentarii) din luna octombrie (JSF 144), în care Spre Ierusalim apare abia pe poziția 30, new entry, iar „păcătosul" Epitaf pentru Laura de același autor se lăfăie pe locul 2 (deși, am mai spus-o și cu alte ocazii, povestea Laurei este foarte inegală din punctul de vedere al naturalismelor folosite). Desigur, Spre Ierusalim va urca probabil în top și mi-ar face o deosebită plăcere să constat că previziunile mele sumbre s-au dovedit a fi neîntemeiate.

Ultimul exemplu al anticriticii de astăzi este Dănuț Ivănescu cu recentul premiu obținut la secțiunea Purgatoriu a concursului Nemira 1995: povestirea Sfîntul Grigorie Ciungul, care, deși a fost încadrată ca eseu de organizatorii concursului, este tot atît de eseu pe cît este, să spunem, Numele trandafirului, faimosul roman al lui Umberto Eco. Admirabila poveste-eseu a lui Dănuț Ivănescu (pe care am avut șansa de a o citi la scurt timp după ce-a fost scrisă - ce să-i faci, anticriticii ăștia sînt impertinenți, citesc materiale nepublicate încă și discută cu nonșalanță despre prietenii lor) este într-adevăr literatură, îmbogățită de un filon mistico-religios atît românesc, cît și general uman. Părerea subsemnatului rămîne însă că Sfîntul Grigorie Ciungul este o povestire admirabilă de science fiction românesc, chiar dacă autorului nu-i plac defel catalogările. Subsemnatul este însă căpos. Crede cu încăpățînare că literatura (deci inclusiv SF-ul) este artă.

În loc de încheiere, un alt aspect al discuției despre SF-ul religios. Vorbeam mai devreme de bogăția filonului mitologic românesc. Și am avut de curînd confirmarea acestei afirmații din filmele... americane! Unul dintre ultimele episoade ale serialului Dosarele X vizionate pe canalul francez M6 (este vorba de episoade foarte noi din 1995; cele de la PRO TV sînt din 1993) s-a intitulat Les Calusaris. N-am căutat în dicționar ciudatul cuvînt, pentru că m-am lămurit foarte repede că era vorba de călușarii noștri, care, spre marea mea stupoare, nu erau defel niște băieți care dansau numai între ei (de te ducea gîndul la alte prostii) chiuind și bocănind, ci sînt, conform tradiției românești, păstrătorii și veghetorii bunului mers al lucrurilor în natură și în viață, practicanți ai unei magii albe extrem de puternice. În acest episod călușarii au trebuit să practice un ritual de desprindere a sufletului unui geamăn mort la naștere de sufletul geamănului în viață, un copil de vreo 10 - 11 ani, posedat de răul din celălalt suflet. Urmăriți acest episod, peste vreo 20 - 30 de săptămîni, dacă va fi difuzat de vreun post român de televiziune. Urmăriți-l și vă veți mușca mîinile că străinii ne dau lecții aspre, făcînd artă din niște tradiții românești pe care noi nici măcar nu le mai știm. Oare n-ar trebui și scriitorii români de science fiction să reconsidere mitologia și religia noastră, întorcîndu-se, dacă este nevoie, chiar la Adam și Eva? În fond, de-acolo a plecat și șarpele...

Asociația Română de Science Fiction, ARSFan, organizează

în primul trimestru al anului 1996 următoarele manifestări:

1. 26 ianuarie la Timișoara REVELION SF

– taxa de participare (meniu):
10.000 lei membrii ARSFan (studenți și elevi)
15.000 lei membri ARSFan
25.000 lei nemembri ARSFan

2. 24-28 februarie la Brașov (Timișul de Jos), împreună cu clubul BRANT

TABĂRA INTERNAȚIONALĂ DE SCIENCE FICTION

- taxa de participare:
25.000 lei cluburi (maximum 3 reprezentanți din partea unui club)
10.000 lei individual
cazarea și masa 20.000 lei pe zi
- termen de înscriere 10 ianuarie-15 februarie (după 15 februarie taxa de participare se va dubla)
- tabăra se va desfășura pe patru ateliere de creație (literatură, plastică, film, tehnica scenarizărilor).
- directorul taberei:
LEONARD OPREA
- directori programe: CRISTIAN LĂZĂRESCU, NICU GECSE, COTIZO DRAIA, CĂLIN GIURGIU
Programul complet va fi prezentat pînă la 30 ianuarie.

CU OCAZIA TABEREI SE LANSEAZĂ UN CONCURS DE PROZĂ SF DOTAT CU PREMII ÎN VALOARE DE 300.000 LEI

(prozele nu trebuie să depășească 50 de pagini dactilografiate și vor fi expediate, pînă la 25 februarie 1996, pe adresa ARSFan)

3. 24-25 martie, Cluj-Napoca, a 4-a Conferință Națională a Asociației Române de Science Fiction.

Programul va fi definitivat pînă la 25 februarie 1996.

- taxa de participare: 10.000 lei pentru membrii ARSFan (studenți, elevi, pensionari 5.000 lei)

Viitoarele Convenții Internaționale

OBLITER 8: British National Filk Convention, 2-4 febr. '96, Milton Keynes, UK. Contact: Obliter 8, 212 Albert Road, Leyton, London, E10 6PD, UK.

DISECTION: 23-25 febr. '96, Sheffield, UK. Post Intersection relaxacon. Contact: Disection, John Dowd, 4 Burnside Avenue, Sheffield. S8 9FR, UK.

PICOCON 13: 4 febr. '96, London, UK. Contact: ICSF, Imperial College Union, Beit Quad, Prince Consort Road, South Kensington, London, UK.

MICROCON 16: 2-3 mart., '96, Exeter, UK. Contact: Microcon 16, c/o Darrel Manuel, Cornwall House, St. German's Rd., Exeter, EX4 6TG UK.